

GOSPODARSTVO GRADA SINJA

Kunac, Marijana

Undergraduate thesis / Završni rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of economics Split / Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:124:390677>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-22**

Repository / Repozitorij:

[REFST - Repository of Economics faculty in Split](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

SVEUČILIŠTE U SPLITU
EKONOMSKI FAKULTET

ZAVRŠNI RAD
GOSPODARSTVO GRADA SINJA

Mentor: doc.dr.sc Paško Burnać

Student: Marijana Kunac

Split, lipanj 2018.

SADRŽAJ:

1. UVOD:	4
1.1. Definiranje problema istraživanja	4
1.2. Ciljevi rada	4
1.3. Metode rada	4
1.4. Struktura (sadržaj) rada	5
2. GOSPODARSTVO GRADA SINJA	6
2.1. Poslovanje Grada Sinja	6
2.1.1. Turizam i kultura	10
2.1.2. Kulturno - povijesni turizam	11
2.1.3. Vjerski turizam	12
2.1.4. Sportsko-rekreacijski i avanturistički turizam	12
2.1.5. Ruralni turizam	13
2.2. Primarna infrastruktura	14
2.2.1. Vodoopskrba i odvodnja	14
2.2.2. Energetski sustav	15
2.2.3. Infrastruktura	16
2.2.4. Gospodarenje otpadom.....	17
2.3. Teritorijalna pokrivenost	18
Izvor: Strategija razvoja Grada Sinja u razdoblju 2015.-2020.	19
2.3. Teritorijalni kontekst	20
2.4.1. Fizičko-geografske značajke	20
2.4.2. Naselja i naseljenost	20
2.4. Analiza trenutnog stanja	21
2.4.1. Društvo.....	21
2.4.2. Gospodarstvo.....	26
2.4.2. Urbano okruženje.....	30
3. INSTITUCIONALNI I RAVOJNI OKVIR GRADA SINJA	31
3.1. Institucije razvojnog upravljanja Grada Sinja	31
3.1.1. Institucije državne razine	32
3.1.2. Institucije regionalne i lokalne samouprave	33
3.2. Poslovi regionalne i lokalne samouprave	34
3.2.1. Predstavničko izvršna vlast	35

3.2.2.	Upravna vlast.....	36
3.2.3.	Javne gradske službe.....	37
3.2.4.	Mjesna samouprava	38
3.3.	Nevladine udruge (ngo) i partnerstvo s javnim sektorom.....	39
3.4.	Potporne institucije u gospodarstvu	41
4.	SWOT ANALIZA GRADA SINJA	42
4.1.	SWOT analiza ljudskih resursa i društvenih djelatnosti grada Sinja	42
4.2.	SWOT analiza gospodarstva Grada Sinja.....	43
4.3.	SWOT analiza urbanog okruženja Grada Sinja.....	44
4.4.	SWOT analiza prostora, prirodnih resursa i infrastrukture Grada Sinja.....	45
5.	ZAKLJUČAK	46
6.	LITERATURA.....	47
	SAŽETAK.....	49
	SUMMARY.....	49

1. UVOD:

1.1. Definiranje problema istraživanja

Grad Sinj ulaže velike napore da se od Sinja napravi financijsko središte cijele pokrajine i da se privuku investitori koji bi zaposlili veći broj ljudi i popravili ekonomsku sliku grada Sinja. Tom prilikom izrađene studije su pokazale da je područje grada Sinja idealno za razvoj industrije, poljoprivrede, prometa i turizma. Osim toga, promocija Sinjske alke i Velike Gospe privlači sve veći turista, pa se shodno tome grad sve više okreće i turizmu. Među osnovnim ciljevima Grada jest nastavak poboljšanja pozitivne poduzetničke klime u Sinju.

1.2. Ciljevi rada

Analiza stanja na području grada Sinja, odnosno definiranje prilika i prijetnja iz vanjskog okruženja, te unutarnjih snaga i slabosti, preduvjet je za formuliranje strateških opcija daljnjeg razvoja. Trenutna situacija se brzo mijenja i prilike na tržištu se mogu u sekundi promijeniti. U kontekstu vremena, snage i slabosti predstavljaju sadašnjost temeljenu na prošlosti, dok prilike i prijetnje predstavljaju budućnost temeljenu na prošlosti i sadašnjosti. Stoga je cilj ovog rada napraviti spomenutu analizu koja čini podlogu za daljnje razvojne korake na području grada Sinja.

1.3. Metode rada

Metode koje će biti korištene u provedbi istraživanja su metoda analize, metoda sinteze, metoda dedukcije, komparativna metoda, statističko-ekonomske metode.

Metoda analize je postupak znanstvenog istraživanja raščlanjivanjem složenih pojmova, sudova i zaključaka na njihove jednostavnije sastavne dijelove i elemente.

Metoda sinteze je postupak u kome djelatnost subjekta postepeno teče od jednostavnog, prostornog, apstraktnog, kroz sjedinjavanje i povezivanje ka konstruiranju ili rekonstruiranju cjelovitog objekta pojave ili događaja.

Metoda dedukcije je sustavna primjena deduktivnog načina zaključivanja u kojem se iz općih sudova izvode posebni i pojedinačni zaključci. Dedukcija uvijek pretpostavlja poznavanje općih znanja na temelju kojih se spoznaje ono posebno ili pojedinačno.

Komparativna metoda je postupak uspoređivanja istih ili srodnih činjenica, pojava, procesa i odnosa, odnosno utvrđivanje njihove sličnosti i razlika u njihovom ponašanju i intezitetu. Omogućuje istraživačima da dođu do raznih uopćavanja odnosno novih zaključaka, koji obogaćuju spoznaju.

Statističko-ekonomska metoda podrazumijeva metodu za procjenu veličine, ekonomskog značaja i statističkog značaja.¹

1.4. Struktura (sadržaj) rada

Ovaj rad se sastoji od 5 cjelina odnosno poglavlja. U prvom dijelu, odnosno uvodu ukratko je objašnjena tema koja će se razraditi, te metode koje će se koristiti pri izradi analize stanja i mogućnosti razvoja Grada Sinja. Drugi dio odnosi se na gospodarstvo grada Sinja, gdje ću analizirati trenutno stanje gospodarstva i planiranje za budući razvoj gospodarstva. U tom dijelu pisala sam o teritorijalnim značajkama kao što su fizičko-geografske značajke, te značajke naselja i naseljenosti općenito. Nadalje, detaljnije sam obradila i strukturu stanovništva te broj i gustoću naseljenosti grada. Ključni faktori u razvoju gospodarstva grada Sinja su stanovništvo, površine za gospodarske aktivnosti, vodeni resursi, sirovine i poljoprivredni resursi, energija te prometna infrastruktura i povezanost. Što se tiče institucionalnog razvojnog okvira grada Sinja, posvetila sam se institucijama razvojnog upravljanja, poslovima regionalne i lokalne samouprave, nevladinim udrugama te potpornim institucijama u gospodarstvu. Na kraju sam obradila SWOT analiza ljudskih resursa i društvenih djelatnosti grada Sinja, SWOT analiza gospodarstva grada Sinja, SWOT analiza urbanog okruženja te SWOT analiza prostora, prirodnih resursa i infrastrukture grada Sinja.

¹ www.hrcak.srce.hr

2. GOSPODARSTVO GRADA SINJA

Sinj je grad u Hrvatskoj, koji administrativno pripada Splitsko-dalmatinskoj županiji. Središte je sinjske, a samim time i cetinske krajine, što administrativno, što gospodarski. Činjenica kojom se Sinj posebno ponosi jest to što je u zadnjih par godina proglašen najsigurnijim gradom u Hrvatskoj.

Grad Sinj ulaže velike napore da se od Sinja napravi financijsko središte cijele pokrajine i da se privuku investitori koji bi zaposlili veći broj ljudi i popravili ekonomsku sliku grada Sinja. Tom prilikom izrađene studije su pokazale da je područje grada Sinja idealno za razvoj industrije, poljoprivrede, prometa i turizma. Osim toga, promocija Sinjske alke i Velike Gospe privlači sve veći broj turista pa se, u skladu s tim, grad sve više okreće i turizmu. Također, Sinj je prepoznao priliku financiranja određenih projekata sredstvima iz EU fondova koju pruža Europska Unija svojim zemljama članicama, te je 2015. godine dobio sredstva za sveobuhvatan projekt Sinj u sridu. Među osnovnim ciljevima Grada jest nastavak poboljšanja pozitivne i poduzetničke klime u Sinju.

2.1. Poslovanje Grada Sinja

Proračun Grada Sinja sukladno zakonskim odredbama, transparentno iskazuje sve prihode i primitke te sve rashode i izdatke na razini grada, odnosno sve redovite i planirane aktivnosti gradske uprave za određenu godinu, izvore financiranja i precizne iznose troškova različitih projekata, investicija i redovitih aktivnosti. Pregled financijskog poslovanja Grada tijekom posljednjih šest godina ukazuje na kontinuirano otežano gospodarsko stanje. Kako što sljedeća tablica pokazuje, proračun Grada Sinja u segmentu prihoda tijekom perioda od 2009. do 2014. godine smanjio se za 16,39% odnosno imao je apsolutan pad od 11.240.483 kn. U istom periodu pad rashoda iznosio je 24,83% odnosno 17.900.927 kn, čime se pokrivenost rashoda i izdataka prihodima i primicima stabilizirala.²

² Grad Sinj; Strategije razvoja grada Sinja, Razdoblje 2015.-2020.; studeni 2015.; dostupno na ww.sinj.hr dana 28.5.2018.

Tablica 1. Proračun Grada Sinja za 2018.godinu s projekcijama za 2019 i 2020.godinu.³

RAČUN PRIHODA I RASHODA	PRORAČUN 2018.	PROJEKCIJA 2019.	PROJEKCIJA 2020.
Prihodi poslovanja	114.230.000,00	67.750.000,00	70.670.000,00
Prihodi od prodaje nefinancijske imovine	700.000,00	700.000,00	900.000,00
Rashodi poslovanja	58.805.000,00	51.845.000,00	49.410.000,00
Rashodi za nabavu nefinancijske imovine	56.425.000,00	16.905.000,00	22.410.000,00
Razlika višak/manjak	-300.000,00	-300.000,00	-250.000,00

Izvor: Proračun Grada Sinja; www.sinj.hr

RAČUN FINANCIRANJA	PRORAČUN 2018.	PROJEKCIJA 2019.	PROJEKCIJA 2020.
Primici od financijske imovine i zaduživanja	300.000,00	300.000,00	250.000,00
Izaci za financijsku imovinu i otplata zajmova	300.000,00	300.000,00	250.000,00
NETO FINANCIRANJE			
Višak/manjak+neto financiranje	0,00	0,00	0,00

Izvor: Proračun Grada Sinja; www.sinj.hr

PRIHODI:

KONTO	OPIS PRIHODA	PRORAČUN 2018.	PROJEKCIJA 2019.	PROJEKCIJA 2020.
	PRIHODI UKUPNO	114.930.000,00	68.450.000,00	71.570.000,00
6	PRIHODI	114.230.000,00	67.750.000,00	70.670.000,00
61	Prihodi od poreza	44.660.000,00	44.600.000,00	45.000.000,00
611	Porez i prirez na dohodak	42.000.000,00		
613	Porezi na imovinu	2.200.000,00		
614	Porezi na robu i usluge	460.000,00		
63	Pomoći	57.770.000,00	11.000.000,00	13.000.000,00
633	Pomoći proračunu iz drugih proračuna	4.000.000,00		
634	Pomoći od izvanproračunskih korisnika	5.500.000,00		
635	Tekuće pomoći izravnjanja za decentralizirane funkcije	2.200.000,00		
636	Pomoć proračunskim korisnicima iz proračuna koji im	700.000,00		

³ Grad Sinj; Proračun grada Sinja; dostupno na: www.sinj.hr

	nije nadležan			
638	Pomoći temeljem prijenosa EU sredstava	46.000.000,00		
64	Prihodi od imovine	1.150.000,00	1.200.000,00	1.300.000,00
641	Prihodi od financijske imovine	20.000,00		
642	Prihodi od nefinancijske imovine	1.120.000,00		
643	Prihodi od kamata na dane zajmove	10.000,00		
65	Prihodi od upravnih i administrativnih pristojbi, pristojbi po posebnim propisima i nakada	8.850.000,00	9.150.000,00	9.400.000,00
651	Administrativne pristojbe	250.000,00		
652	Prihodi po posebnim propisima	2.000.000,00		
653	Komunalni doprinos i naknade	6.600.000,00		
66	Prihod od prodaje roba i usluga	200.000,00	200.000,00	200.000,00
661	Prihod od prodaje proizvoda i roba	200.000,00		
68	Kazne, upravne mjere i ostali prihodi	1.600.000,00	1.600.000,00	1.770.000,00
683	Ostali nespomenuti prihodi	1.600.000,00		
7	Prihodi od prodaje nefinancijske imovine	700.000,00	700.000,00	900.000,00
71	Prihod od prodaje neproizvedene imovine	300.000,00	300.000,00	500.000,00
711	Prihod od prodaje materijalne imovine- prirodnih bogatstava	300.000,00		
72	Prihod od proizvedene imovine	400.000,00	400.000,00	400.000,00
721	Prihod od prodaje građevinskih objekata	400.000,00		

Izvor: Proračun Grada Sinja;www.sinj.hr

RASHODI:

KONTO	OPIS RASHODA	PRORAČUN 2018.	PROJEKCIJA 2019.	PROJEKCIJA 2020.
	RASHODI UKUPNO	115.230.000,00	68.750.000,00	71.820.000,00
3	RASHODI POSLOVANJA	59.560.000,00	51.845.000,00	49.410.000,00
31	Rashodi za zaposlene	16.360.000,00	17.197.000,00	17.435.000,00
311	Plaće	13.324.000,00		
312	Ostali rashodi za zaposlene	581.000,00		
313	Doprinosi na plaće	2.455.000,00		
32	Materijalni rashodi	16.907.000,00	14.608.000,00	13.924.000,00
321	Naknade troškova zaposlenima	1.147.000,00		
322	Rashodi za materijal i energiju	3.610.000,00		
323	Rashodi za usluge	10.315.000,00		
324	Naknada troškova osobama izvan radnog odnosa	25.000,00		
329	Ostali nespomenuti rashodi	1.810.000,00		
34	Financijski rashodi	235.000,00	215.000,00	226.000,00
343	Ostali financijski rashodi	235.000,00		
35	Subvencije	950.000,00	490.000,00	490.000,00
351	Subvencije trgovačkim društvima u javnom sektoru	90.000,00		
352	Subvencije trgovačkim društvima, poljoprivrednicima i obrtnicima izvan javnog sektora	860.000,00		
36	Pomoći dane u inozemstvo i unutar općeg proračuna	2.312.000,00	110.000,00	110.000,00
366	Pomoći proračunskim korisnicima drugih proračuna	110.000,00		
368	Pomoći temeljem prijenosa EU sredstava	2.202.000,00		
37	Naknade građanima i kućanstvima iz proračuna	5.380.000,00	5.380.000,00	5.380.000,00
372	Naknade građanima i kućanstvima iz proračuna	5.380.000,00		

38	Donacije i ostali rashodi	17.416.000,00	13.845.000,00	11.845.000,00
381	Tekuće donacije	8.976.000,00		
382	Kapitalne donacije	6.490.000,00		
385	Izvanredni rashodi	250.000,00		
386	Kapitalne pomoći	1.700.000,00		
4	RASHODI ZA NABAVU NEFINANCIJSKE IMOVINE	55.670.000,00	16.905.000,00	22.410.000,00
41	Rashodi za nabavu neproizvedene imovine	4.350.000,00	200.000,00	200.000,00
411	Materijalna imovna	4.350.000,00		
42	Rashodi za nabavu proizvedene dugotrajne imovine	51.320.000,00	16.705.000,00	22.210.000,00
421	Građevinski objekti	46.880.000,00		
422	Postrojenja i oprema	3.600.000,00		
423	Prijevozna sredstva	140.000,00		
424	Knjige	80.000,00		
426	Nematerijalna proizvedena imovina	620.000,00		

Grad Sinj; Proračun grada Sinja; dostupno na: www.sinj.hr

2.1.1. Turizam i kultura

Grad Sinj u kontekstu turizma ima jasnu prepoznatljivost posebice kao kulturno-povijesna i vjerska destinacija (definiraju je društveni resursi), a potencijal postoji i u razvoju ruralnog i sportskorekreativnog turizma (primarno ih definiraju prirodni resursi). Međutim, dosadašnji rezultati i kvaliteta konkretne turističke ponude još su uvijek daleko ispod potencijala grada i šire mikroregije. Turizam u Sinju mogao bi imati važniju ulogu pri stvaranju i provedbi razvojne strategije grada jer turistički sektor ima izuzetnu sposobnost rasta i stvaranja novih radnih mjesta unatoč nacionalnim i lokalnim gospodarskim izazovima.⁴

Područje Sinjske krajine obiluje kulturnim nasljeđem, prirodnim bogatstvima i topografskom raznolikošću, a što predstavlja nemjerljiv potencijal za ovaj dio Dalmacije, posebno iz razloga jer ne ovisni o moru i suncu kao ni sezonalnom turizmu. Taj potencijal prepoznat je i na nacionalnoj razini. Naime, sukladno Strategiji razvoja turizma RH do 2020. i Strateškom marketinškom planu hrvatskog turizma 2014. – 2020., Hrvatska turistička zajednica (HTZ)

⁴ Strateški razvojni program Grada Sinja; dostupno na www.sinj.hr; dana 28.05.2018.

odlučila je podupirati razvoj turističke ponude i aktivnosti upravljanja destinacijama usmjerene na ostvarenje postavljenih ciljeva, a to se prvenstveno odnosi na razvoj ponude destinacija u razdoblju pred i posezone (PPS). Upravo iz ranije navedenih kvaliteta sinjskog kraja, odnosno gradovi Sinj, Trilj i Vrlika te općina Dugopolje, uz potporu Turističke zajednice Splitsko – dalmatinske županije pod zajedničkim nazivom “Dalmatinska zagora – splitsko zaleđe”, postale su jedna od PPS destinacija u pilot projektu HTZ-a za posezonu 2014. godine.

2.1.2. Kulturno - povijesni turizam

Kulturni turizam bazira se na kulturno-povijesnim znamenitostima i ponudi kulturno-društvenih manifestacija. Najvažnija manifestacija grada je Sinjska Alka koja ne samo da je postala sinonimom grada već je jedan od najvažnijih kulturnih događanja u Republici Hrvatskoj, kao i događaj od globalnog značaja što potvrđuje UNESCO-va zaštita Alke kao svjetske nematerijalne baštine. Sam događaj privlači tisuće Grad Sinj u kontekstu turizma ima jasnu prepoznatljivost posebice kao kulturno-povijesna i vjerska destinacija. 62 posjetitelja godišnje u Sinj, a materijalna baština povezana s Alkom obogaćuje turistički sadržaj dostupan posjetiteljima tijekom cijele godine. Važan dio te alkarske baštine su Alkarski dvori u kojima se nalazi višenamjenska dvorana za održavanje alkarskih skupština, znanstvenih skupova, konferencija, koncerata, priredaba, natjecanja i drugih skupova, a sve to je smješteno u rekonstruiranom povijesnom sklopu Kwartiri, jedinstvenom monumentalnom spomeniku javnog graditeljstva iz 1760. godine. Najvrjedniji povijesni artefakti tog razdoblja obuhvaćeni su u povijesnoj alkarskoj zbirci koja se nalazi u stalnom postavu Muzeja Sinjske alke.⁵ Muzej je otvoren povodom obilježavanja 300. obljetnice Sinjske alke (2015. godine) te je u cijelosti u funkciji predstavljanja povijesti Alke i grada Sinja te tumačenja uloge svih povijesnih sudionika Alke, njihovih odora i oružja. Muzej Sinjske alke spaja dva važna aspekta kulturno-povijesne ostavštine: nematerijalnu i materijalnu baštinu, te na taj način predstavlja značajni turistički potencijal grada. Uz Alku se veže i niz drugih gradskih manifestacija kao što je predstava Opsada Sinja 1715., te Vučkovića dječja alka koji dodatno obogaćuju društveni, kulturni i turistički sadržaj grada. Niz drugih povijesno-arheoloških lokacija i artefakata nalazi se u Sinju i okolici te također imaju potencijal cjelogodišnjeg privlačenja turista.

Neki od njih su:

⁵ www.alka.hr

- arheološki lokalitet Čitluk (Aequum)
- nadgrobni spomenik Gaja Laberija, fontane na Pijaci i Petrovcu, Veliki (Alkarski) most
- tvrđave, utvrde i gradine: Tvrđava Kamičak i Tvrđava Grad
- vile Tripalo, Danek i Vjera, palača Tripalo
- Muzej Cetinske krajine, galerija Stipe Sikirica, galerija Galiotović⁶

2.1.3. Vjerski turizam

Važnu dimenziju grada predstavlja vjerska baština i tradicija, a povijest grada Sinja usko je povezana sa štovanjem Blažene Djevice Marije. Naime, grad Sinj jedan je od najvećih hrvatskih marijanskih svetišta u koji hodočaste vjernici tijekom cijele godine, a posebno 15. kolovoza kada se slavi blagdan Uznesenja Blažene Djevice Marije što je ujedno i Dan grada Sinja. Povezanost Sinja i katoličke crkve razvidna je i u povijesnoj arhitekturi te drugoj ostavštini grada. Također, dio ponude u sklopu vjerskog turizma u gradu Sinju predstavlja i Festival marijanskoduhovne klapske pjesme u čast Gospi Sinjskoj te mnoge druge crkvene manifestacije i vjerski skupovi. Daljnji razvoj ove grane turizma planiran je i putem realizaciju EU projekta „The Our Lady of Sinj Route - Staza Gospi Sinjskoj“.

U sklopu dokumenta izrađena je zajednička strategija dviju država Republike Hrvatske te Bosne i Hercegovine, gdje će se izvršiti izgradnja i instalacija potrebne infrastrukture za razvoj i obnovu 63 Staze Gospi Sinjskoj, a koja se proteže na relaciji Solin-Sinj-Livno-Tomislavgrad-Rama u dužini od 148 km.

2.1.4. Sportsko-rekreacijski i avanturistički turizam

Sportski turizam u sinjskom kraju ima veliki potencijal iako se do sada time nije sustavno bavilo. Sinj je ponajprije prepoznatljiv po tradiciji konjičkih sportova koji se organiziraju i provode u pet konjičkih klubova, koji osim škole jahanja posjetiteljima nude i usluge terapijskog jahanja.

⁶ Grad Sinj; Strategije razvoja grada Sinja, Razdoblje 2015.-2020.; studeni 2015.; dostupno na ww.sinj.hr ;dana 28.05.2018.

Konkurentna prednost Sinja u usporedbi s drugim gradovima u Dalmaciji i Hrvatskoj kada je u pitanju konjički sport je postojanje izuzetno kvalitetne infrastrukture. Sinjski hipodrom, izgrađen za potrebe održavanje Mediteranskih igara u Splitu 1979., drugi je po veličini u Hrvatskoj te je mjesto održavanja redovitih međunarodnih i nacionalnih galopskih trka i natjecanja u preponskom jahanju.

Avanturistički turizam posjetitelji sinjskog kraja ujedno mogu iskusiti sudjelujući na raftingu rijeke Cetine te kanu-safariju na Peručkom jezeru. Za zaljubljenike u biciklizam postoje tradicionalna biciklijada i nekolicina biciklističkih staza u široj mikroregiji Sinja po imenom: Panj, Kroz sinjsko polje, Do izvora Cetine i Tri izvora. Također, tijekom 2014. godine iz EU projekta Medpaths, a koji je nastao temeljem suradnje TZ Grada Sinja, Biciklističkom udrugom Vlaji te Planinarskom udrugom Svilaja iz Sinja, opremljeno je turističkom signalizacijom, uređenjem 6 vidikovaca i 11 odmorišta ukupno 5 tematskih staza (1 biciklističko-konjička, 2 biciklističke i 2 pješačke staze) na širem području Sinja ukupne dužine 148 km: i. Staza Cetina: biciklističko-konjička staza dužine 42,7 km (ruta: Sinj – Sinjsko polje- Konjušnica Trilj- uz rijeku Cetinu-Obrovac Sinjski (Han)-Glavice –Sinj) ii. Aequum staza: biciklistička staza dužine 25 km (ruta: Sinj-Suhač-Karakašica-Hrvace (Most na Panju)-Bajagić-Obrovac Sinjski (Han)-Jasensko-Čitluk-Karakašica-Sinj iii. Orlova staza: biciklistička staza dužine 50 km (ruta: Sinj- Lučane-Zelovo(Planinarski dom)- Lučane-Sinj iv. Sinjska staza: planinarska staza dužine 17,6 km (ruta: Sinj-Visoka-Radošić-Sinj v. Staza Plišivca: planinarska staza dužine 13,6 km (ruta: Sinj-Lučane-Plišivica-Zelovo (Planinarski dom)).⁷

2.1.5. Ruralni turizam

Ruralni turizam obuhvaća seoski, etno, eko, eno-gastronomski i agroturizam te druge vrste turizma povezane sa seoskim okruženjem i načinom života. Ova vrsta turizma relativno je novi način turističke ponude koji se na hrvatskom turističkom tržištu počeo razvijati početkom 90ih godina prošlog stoljeća ponajprije u Istri, a nešto kasnije i u drugim krajevima RH. Iako ruralna područja čine oko 90% ukupne površine naše zemlje, ovom vrstom turizma još uvijek se bavi tek mali broj poduzetnika. S obzirom na potencijal Sinjskog polja i činjenicu da se više od 60% svih kućanstava u širem području Sinja bavi nekim oblikom poljoprivredne djelatnosti, ruralni turizam ovog kraja danas je u najvećoj mjeri neiskorišten.

⁷ Grad Sinj Strategije razvoja grada Sinja, Razdoblje 2015.-2020.; studeni 2015.; dostupno na ww.sinj.hr

Naime, sinjski kraj posjeduje prirodne resurse i pretpostavke za razvoj ruralnog turizma, a postoji i rastući interes posjetitelja za ovu vrstu povratka k izvornoj prirodi, međutim još uvijek na postoji kvalitetno razrađena ponuda i adekvatni kapaciteti. U Sinju i okolici postoji tek manji broj seoskih gospodarstava i obiteljskih izletišta, poput seoskog gospodarstva Panj, obiteljskog izletišta Mustang i seoskog domaćinstva Vukasović, u kojima se nude različite rekreacijske aktivnosti, uživanje u autohtonu domaću kuhinju i smještaj u apartmanima. Turistička zajednica grada Sinja stoga potiče ovu vrstu turizma organizacijom Sinjskog sajma sela kojom je obuhvaćeno: izlaganje tradicijskih proizvoda: hrane, pića i suvenira; degustacija hrane i pića; prodaju/kupnja hrvatskih tradicijskih proizvoda, kulturno-umjetnički program, promocija bogate gastronomske ponude, kulturne baštine s ciljem turističkog, gospodarskog razvoja grada Sinja i Splitsko-dalmatinske županije.

2.2.Primarna infrastruktura

Grad Sinj upravlja sljedećim gradskim trgovačkim društvima zaduženim za upravljanje i održavanje gradskog prostora i infrastrukture:

- KAMIČAK d.o.o. za upravljanje parkiralištima
- VODOVOD I ODVODNJA CETINSKE KRAJINE, d.o.o. za obavljanje djelatnosti javne vodoopskrbe i javne odvodnje
- ČISTOĆA CETINSKE KRAJINE d.o.o. za obavljanje komunalnih djelatnosti
- GOSPODARSKA ZONA KUKUZOVAC d.o.o., društvo za razvitak, izgradnju i upravljanje gospodarskom zonom Kukuzovac, d.o.o.⁸

2.2.1. Vodoopskrba i odvodnja

Na području gradova Sinja društvo Vodovod i odvodnja Cetinske krajine d.o.o., Sinj, pruža usluge i gradu Trilju, dijelu grada Omiša te općinama: Dicmo, Otok, Hrvace, Dugopolje, Klis, Muć i Lećevica. Tvrtka je u suvlasništvu gradova Sinja (47%), Trilja (26%), Otoka (12%), Hrvaca (10%) i Dicma (5%). Društvo upravlja s 3 crpne stanice - Ruda, Kosinac i Šilovka, 2 pročistača otpadnih voda u Sinju i Trilju, 42 vodoopskrbna objekta (crpni uređaji, rezervoari) te glavnom vodovodnom mrežom duljine 190 km, lokalnom vodovodnom mrežom duljine

⁸ Grad Sinj: Strategije razvoja grada Sinja, Razdoblje 2015.-2020.; studeni 2015.; dostupno na ww.sinj.hr

150 km, 22 km kanalizacijske mreže i s oko 14.000 vodovodnih priključaka⁴⁰, a cca 98% stanovnika grada Sinja je priključeno na vodovodnu mrežu te se može zaključiti da vode ima u zadovoljavajućim količinama. Također, stanovnik Sinja u prosjeku troši 121 litru vode dnevno.⁹

Tablica 3. Stupanj priključenosti korisnika na stupanj odvodnje

Naselja	Naselje u aglomeraciji	Stanovništvo 2013.	Priključenost 2013.	Priključenost 2013. (%)
Brnaze	90%	2871	0	0%
Glavice	85%	3196	0	0%
Područje sustava odvodnje		17.568	6.465	37%
Septici/septičke jame		1.596	6.465	
Aglomeracija Sinj		19.163	6.465	34%
Sinj	100%	11.501	6.465	56%

Izvor: Uvodni materijal za prezentaciju projekta na sjednici Gradskog vijeća Grada Sinja za projekt Poboljšanje vodno – komunalne infrastrukture, aglomeracija Sinj, Hrvatske vode, 2015., str. 7

Ocjena kakvoće vode se može izraziti indeksom, od kojeg je 100 najbolja ocjena te se prema tome vode dijele na pet vrsta. U priloženoj tablici možemo vidjeti da većina mjesta ispitivanja spada u I. kategoriju vrste vode. Iz toga možemo zaključiti da kvaliteta vode odgovara kriterijima postavljenim u Direktivi o kakvoći vode za piće.

2.2.2. Energetski sustav

Energetski sustav, zajedno s prometnim i vodovodno-odvodnim, predstavlja ključnu razvojnu infrastrukturu grada Sinja. Za grijanje u kućanstvima se koristi većinom loživo ulje i drvo za ogrjev, a u manjoj mjeri plin – propan butan. U kontekstu elektroenergetskog sustava, trenutne kapitalne elektroenergetske građevine na području Sinja su:

- TS 110/35 kV Sinj
- DV110 kV HE Peruća-TS Sinj
- DV110 kV TS Sinj - TS Meterize (TS Dugopolje)

⁹ Grad Sinj: Strategije razvoja grada Sinja, Razdoblje 2015.-2020.; studeni 2015.; dostupno na ww.sinj.hr

- DV 110 kV HE Peruća - Buško Blato¹⁰

Sukladno prostornom planu uređenja Grada Sinja, a u cilju sustavnog razvoja elektroopskrbe, Grad je odredio sljedeće prioritete: - izmjena koncepcije i načina lociranja glavnih opskrbnih elektroprivrednih objekata u neposrednoj blizini općinskih i gradskih središta ili u centru gradskih i općinskih područja - težiti smanjenju postojećih dugih vodova SN (srednjeg napona) i NN (niskog napona) interpoliranjem većeg broja novih TS VN/SN i TS SN/NN - poticati izvedbu modernijih i postupnu supstituciju zastarjelih potrošačkih instalacija - s obzirom na veliki broj nadzemnih elektroprivrednih, posebno elektrodistribucijskih objekata treba težiti njihovom kvalitetnijem smještaju i korištenju raspoloživih prostora te primjerenom dizajniranju i uklapanju u okoliš.

2.2.3. Infrastruktura

U ranijem dijelu rada djelomično je obrađena prometna infrastruktura, tako da je u ovom poglavlju taksativno nabrojana cestovna mreža. Cestovna infrastruktura Izgrađena cestovna mreža razvrstana je prema funkcionalnom značenju u sljedeće: ¹¹

- Državne ceste:

- o D1 GP Macelj (R.Slov)-Zagreb-Karlovac-Gračac-Knin-Brnaze-Split (D8)
- o D56 Islam Latinski (D8)- Smilčić-Benkovac-Skradin-Drniš-Sinj (D56)
- o D60 Brnaze(D1)-Cista provo-Imotski-GP Vinjani Gornji (R.BiH)
- o D219 Sinj-Obrovac-livno (GP Bili Brig)

- Županijske ceste

- o Ž 6082 Siverić (D33) – Vrlika-Ježević-Bajagić- Otok – Grab D220
- o Ž 6122 D219- Gljev
- o Ž 6118 Karakašica (D1)-Čitluk-Jasensko
- o Ž 6117 Karakašica (D1) - Lučane-D56

¹⁰ Grad Sinj; Strategije razvoja grada Sinja, Razdoblje 2015.-2020.; studeni 2015.; dostupno na ww.sinj.hr dana 28.05.2018.

¹¹ Grad Sinj; Strategije razvoja grada Sinja, Razdoblje 2015.-2020.; studeni 2015.; dostupno na ww.sinj.hr dana 28.05.2018.

- Lokalne ceste

- o L 67014 Hrvace - Zelovo
- o L 67018 Matiči - Čitluk
- o L 67033 Radošić - L67041
- o L 67037 Jasensko - D219
- o L 67038 Sinj - D. Glavice - D219
- o L 67039 D219 - Troglav
- o L 67040 Sinj - Troglav
- o L 67041 Sinj - Radošić - Kukuzovac
- o L 67042 Mojanka – Vojnić

- Nerazvrstane ceste – podaci prikazani u sljedećoj tablici:

Tablica 4. Površina, broj stanovnika, duljina nerazvrstanih cesta i prosječna gustoća mreže nerazvrstanih cesta u odnosu na površinu jedinice lokalne samouprave te u odnosu na broj stanovnika na području Splitsko-dalmatinske županije

Jedinica lokalne samouprave	Površina u km ²	Broj stanovnika	Ukupna duljina nerazvrstanih cesta u m	Gustoća mreže nerazvrstanih cesta u m/km ²	Duljina nerazvrstanih cesta u m/stanovniku
Sinj	181,00	24 826	117 410	648,67	5

Izvor: Državni ured za reviziju, Izvješće o obavljenoj reviziji, Održavanje nerazvrstanih cesta u jedinicama lokalne samouprave Splitsko-dalmatinske županije, 2013.

2.2.4. Gospodarenje otpadom

Na području Grada Sinja organizirano skupljanje i odvoz otpada te čišćenje javnih gradskih površina obavlja poduzeće Čistoća Cetinske krajine d.o.o., a odlaže ga na odlagalištu otpada "Mojanka", koje se nalazi na području Kukuzovac, odnosno smješteno je na visoravni između Sinjskog polja na istočnoj strani i brdovitog područja Visoka na zapadnoj strani. Odlagalište je udaljeno oko 4 km južno od naselja Sinj i oko 2 km južno od naselja Brnaze. Odlagalištu Mojanka najbliže naselje su Turjaci, čiji se prvi objekti nalaze istočno od odlagališta na

zračnoj udaljenosti od oko 600 m. Međutim, naselje Turjaci sa svojim zaseocima nalazi se na području Sinjskog polja, dakle na nadmorskoj visini koja je 100-ak metara niža od visoravni na kojoj se nalazi odlagalište otpada Mojanka. Na odlagalištu Mojanka otpad se odlaže već 50-ak godina. Danas se na ovom odlagalištu odlaže dominantno miješani komunalni otpad iz gradova Sinja i Trilja te općina Dicmo, Hrvace i Otok, a u znatno manjim količinama neopasni proizvodni otpad. Važno je spomenuti da se odlaže i životinjski otpad u dnevnoj količini od cca 3,0 t iz klaonica i stočnih farmi sa Sinjskog područja. Odlagalište je ograđeno i čuvano. Otpad se nasipa u sloju od cca 5 m, ravna se i zatrpava pokrивkom.¹²

Tablica 5. Podaci o odloženim količinama komunalnog otpada na odlagalištu Mojanka

Odlagalište (naziv i mjesto odlaganja) te trgovačko društvo koje upravlja odlagalištem	Jedinica lokalne samouprave koja odlaže komunalni otpad na odlagalište	Količina odloženog komunalnog otpada (u t)		
		2011	2012	2013
Mojanka, Kukuzovac, Sinj, Vodovod i čistoća Sinj d.o.o.	Gradovi Sinj i Trilj te općine Dicmo, Hrvace i Otok	31 464	30 242	26 340

Izvor: Izvješće o obavljenoj reviziji, Gospodarenje otpadom na području Splitsko-dalmatinske županiji; Državni ured za reviziju, Područni ured Split; kolovoz 2014.

2.3. Teritorijalna pokrivenost

U skladu sa brojem stanovnika, Sinj je klasificiran kao manje urbano područje (MUP),-- (Prema Zakonu o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (NN 147/14) MUP su gradovi koji, prema posljednjem popisu stanovništva, imaju manje od 35.000 stanovnika i najmanje 10.000 stanovnika u svom središnjem naselju i/ili su županijskom središtu) te stoga može birati da li će obuvat urbanog područja uključivati:¹³

- samostalno administrativni teritorij jedinice lokalne samouprave koja je ustrojena kao urbano područje (grad Sinj); ili
- administrativni teritorij jedinice lokalne samouprave koja je ustrojena kao urbano područje (grad Sinj) i administrativni teritorij susjednih jedinica lokalne samouprave

¹² Grad Sinj; Strategije razvoja grada Sinja, Razdoblje 2015.-2020.; studeni 2015.; dostupno na ww.sinj.hr dana 28.05.2018.

¹³ Grad Sinj; Strategije razvoja grada Sinja, Razdoblje 2015.-2020.; studeni 2015.; dostupno na ww.sinj.hr dana 28.05.2018.

ili njihove dijelove (npr. prostor Cetinske krajine koja obhvaća još grad Trilj te općine Hrvace, Otok i Dicmo; ili prostor prijeratne općine Sinjkoja još uključuje i grad Vrliku).

Osnovni kriterij za uključivanje jedinica lokalne samouprave u urbana područja je udio zaposlenih dnevnih migranata u središte urbanog područja od minimalno 30%. Obzirom da sam Sinj spada u kategoriju gradova koji nemaju dovoljno izraženu funkciju rada/zapošljivosti pa je funkcionalno vezan uz drugi, veći grad – Split, prema kojem postoji značajna dnevna migracija građana grada Sinja, na isti način ostale susjedne jedinice lokalne samouprave (gradovi i općine) imaju naglašenu dnevnu migraciju prema Splitu.

Tablica 6. Obuhvat urbanog područja u skladu s metodologijom MRRFEU

Naziv urbanog područja	Grad-središte urbanog područja	Druge upravne jedinice koje ispunjavaju kriterij vezan uz dnevne migracije	Druge upravne jedinice koje ispunjavaju kriterije prostornog kontinuiteta i koje su dodane urbanom području	Napomene (pojašnjenja vezana uz dodatne kriterije prostornog kontinuiteta)
Grad Sinj	Grad Sinj	/	/	Druge upravne jedinice koje ispunjavaju dodatne kriterije prostornog kontinuiteta su 2 grada (Vrlika i Trilj) i tri općine (Hrvace, Otok i Dicmo). Odlukom gradske Uprave one nisu dodane u urbano područje grada Sinja

Izvor: Strategija razvoja Grada Sinja u razdoblju 2015.-2020.

2.3. Teritorijalni kontekst

2.4.1. Fizičko-geografske značajke

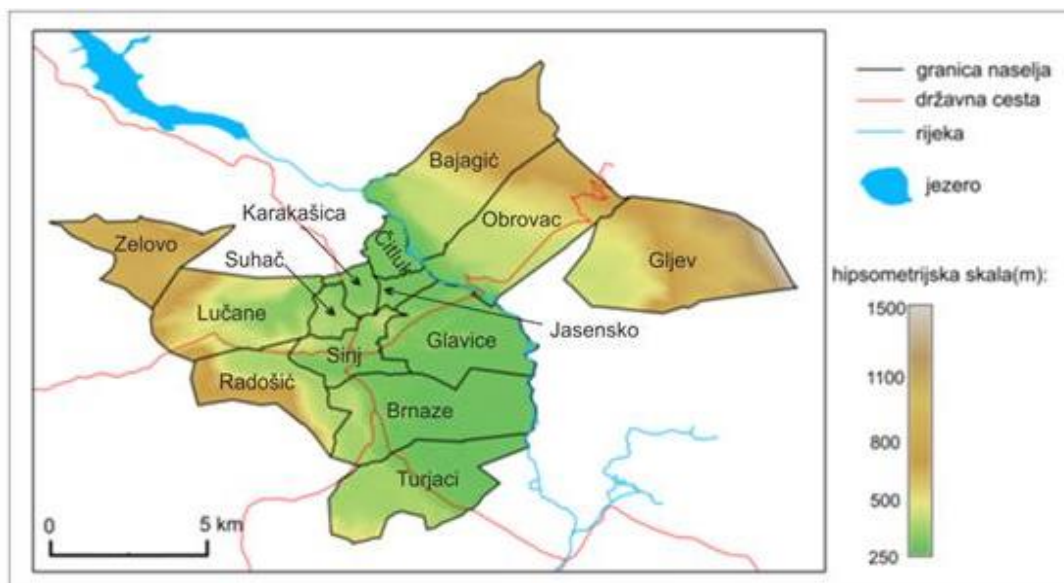
Grad Sinj smješten je između Svilaje i Dinare na sjeveru te Kamešnice na sjeveroistoku uz rub Sinjskog polja koje se prostire uz srednji tok rijeke Cetine, a sve ga to čini dijelom Dalmatinske zagore. Sinj se nalazi na 320 metara nadmorske visine te je 30 km udaljen od Jadranskoga mora. Grad administrativno pripada Splitsko-dalmatinskoj županiji te s obzirom na položaj, koncentraciju stanovništva, gospodarske djelatnosti i prirodne vrijednosti predstavlja središte Sinjske, a samim time i Cetinske krajine. Područje grada Sinja ima površinu od 194,27 km², što predstavlja 4,3% kopnene površine Splitsko dalmatinske županije. Osim svoje urbane središnjice, područje grada Sinja obuhvaća značajne površine za poljoprivrednu djelatnost koju čine oranice i vrtovi, voćnjaci, vinogradi i livade, dok krški pašnjaci, livade i šume na izdignutim, brdskim i planinskim predjelima predstavljaju dobru osnovu za slobodnu ispašu stoke.¹⁴

2.4.2. Naselja i naseljenost

Područje grada Sinja je bogato nadzemnim i podzemnim vodama, s pogodan geostrateški položaj i plodno polje ključni su za razvoj života na tom području koji se može pratiti od srednjeg kamenog doba pa sve do danas. U blizini današnjeg sinjskog Grada, na značajnom uzvišenju koje dominira Sinjskim poljem, pronađeni su ulomci kamenog i kremenog oruđa i oružja iz mlađeg kamenog doba ili eneolitika. Danas, po političko teritorijalnoj nomenklaturi područje (grad Sinj) se sastoji se od četrnaest prigradskih naselja; Bajagić, Brnaze, Čitluk, Glavice, Gljev, Jasensko, Karakašica, Lučane, Obrovac Sinjski, Radošić, Sinj, Suhač, Turjaci i Zelovo.¹⁵

¹⁴ Grad Sinj; Strategije razvoja grada Sinja, Razdoblje 2015.-2020.; studeni 2015.; dostupno na ww.sinj.hr dana 28.05.2018.

¹⁵ Grad Sinj; Strategije razvoja grada Sinja, Razdoblje 2015.-2020.; studeni 2015.; dostupno na ww.sinj.hr dana 28.05.2018

Slika 3. Topografski položaj naselja unutar Grada Sinja

Izvor: Razvojne mogućnosti grada Sinja u okviru splitske makroregije, A. Šušnjara 2013.

2.4. Analiza trenutnog stanja

Analiza trenutnog stanja sagledava status Sinja kako iz perspektive samog grada i njegovih unutarnjih čimbenika, tako i iz konteksta vanjskog okruženja odnosno eksternih čimbenika koji utječu na razvoj grada. Naime, ovo poglavlje sadrži najvažnija razvojna obilježja, trendove, izazove i potrebe grada unutar tri makropodručja – društvo (uključujući demografiju i socijalna pitanja), gospodarstvo i urbano okruženje (uključujući pitanja ekologije i klime).

2.4.1. Društvo

S pravom se ističe da je stanovništvo temeljni čimbenik društvenog, gospodarskog i kulturnog života te razvitka svakog društva, a posebice lokalne zajednice.

Prema posljednjem popisu stanovništva provedenom 2011. godine na području grada Sinja živjelo je 24.826 stanovnika (49,6% muškaraca i 50,4% žena, srednje starosti od 38,3 godine) neravnomjerno razmještenih u 14 ranije nabrojanih naselja što predstavlja 5,46% od ukupnog broja stanovnika Splitsko-dalmatinske županije, odnosno 0,58% od ukupnog broja stanovnika Hrvatske.¹⁶

Početak Domovinskog rata i tijek ratnih zbivanja rezultirali su time da je veliki dio teritorija

¹⁶ www.dzs.hr

šire Cetinske krajine bio ili zahvaćen ratnim akcijama ili okupiran, a što je rezultiralo značajnim brojem stradalnika te izbjeglica od kojih se mnogi završetkom rata više nisu vratili svojim domovima. Pored direktnih posljedica ratnog uništenja infrastrukture i raseljavanja stanovništva, tijekom promatranog desetljeća unazadovana je i gospodarska slika tog kraja. Ekonomska tranzicija iz socijalističkog koncepta u kapitalistički dodatno je oslabila gospodarske kapacitete Sinja i njegove okolice što je zatim dodatno ubrzalo depopulacijsku spiralu.

Naime, Sinj je uslijed svih navedenih čimbenika postao grad negativne migracijske bilance (čak 11 od 14 naselja unutar administrativnih granica Grada bilježi smanjenje broja stanovnika). Tako je u periodu od 1991. do 2011. grad Sinj zabilježio 3099 više iseljenih nego doseljenih osoba.¹⁷

Također, važno je istaknuti povećanje stope ovisnosti starijeg stanovništva koja je definirana kao udio osoba u dobi 65 i više godina u odnosu na stanovništvo u radnoj dobi, tj. osobe starosti od 15 do 64 godine. Prema popisu stanovništva iz 2011., ukupan broj osoba starijih od 65 godina u Gradu Sinju iznosio je 3.542, dok je u radnoj dobi bilo 16.828 stanovnika, što nas dovodi do stope ovisnosti od 21,05 %. U istom periodu nije došlo do promjena u spolnom sastavu stanovništva.¹⁸

Tablica 7. Pokazatelj sustava stanovništva Grada Sinja prema spolu i dobi 2001. i 2011. Godine

Pokazatelj	2001.	2011.
Koeficijent feminiteta (k_f)	101,8	101,6
Koeficijent feminiteta (20-39 g. (k_{f20-39}))	90,1	90,1
Mlado stanovništvo (0-14) (%)	21,2	17,9
Zrelo stanovništvo (15-64) (%)	66,7	67,8
Staro stanovništvo (65+) (%)	11,9	14,3
Indeks starosti (i_s)	56,3	79,5
Koeficijent dobne ovisnosti starih ($k_{d,s}$)	17,9	21,0

Izvor: DZS, Popis stanovništva, kućanstva i stanova 31. ožujka 2011, stanovništvo prema spolu i starosti, po naseljima

¹⁷ www.dzs.hr

¹⁸ www.dzs.hr

Međutim, važno je također naglasiti da se smanjenje populacije ponajprije ubrzalo u rubnim naseljima grada Sinja, gdje je nastavljen proces deruralizacije, dok je središte grada Sinja, ostalo prilično stabilnim brojem stanovnika (slika dolje) doseljavanjem stanovnika iz rubnih područja grada.

Tablica 8. Broj stanovnika i njihova gustoća po naseljima grada Sinja

Naziv naselja u gradu Sinju	Površina naselja (km ²)	Broj stanovnika 2001.	Broj stanovnika 2011.	Promjena broja stanovnika	Gustoća naseljenosti 2001. (st./km ²)	Gustoća naseljenosti 2011. (st./km ²)
Bajagić	25	696	562	-134	27,7	22,3
Brnaze	22	3223	3184	-39	147,5	145,7
Čitluk	4	552	488	-64	154,9	136,9
Glavice	17	3876	3753	-123	230,5	223,2
Gljev	29	363	326	-37	12,7	11,4
Jasensko	2	365	341	-24	164,1	153,3
Karakašica	3	705	665	-40	254,4	240,0
Lučane	18	687	649	-38	37,4	35,4
Obrovac Sinjski	23	913	804	-109	39,1	34,4
Radošić	13	602	686	84	47,7	54,3
Sinj	7	11468	11478	10	1571,4	1572,8
Suhač	3	573	571	-2	196,7	196,0
Turjaci	19	1169	1138	-31	62,2	60,5
Zelovo	11	181	181	0	16,2	16,2
Grad Sinj (ukupno)	195	25373	24826	-547	129,8	127,0

Izvor: Grad Sinj, te Državni zavod za statistiku, Popis stanovništva, kućanstva i staova 2001./2011., www.dzs.hr

Do sada uže središte grada uspijevalo je zadržati stabilan broj stanovnika temeljem lokacije središnjice jedinica lokalne samouprave, odnosno osiguravanjem radnih mjesta u segmentu javne uprave i drugih javnih uslužnih djelatnosti. Usmjeravajući pogled prema bližoj budućnosti, važno je naglasiti da su pojedine usluge i funkcije koje pruža javni sektor, posebice usluge od javnog interesa u koje spadaju: zdravstvo, školstvo, javni prijevoz,

poštanske usluge i slično, direktno povezane s brojem lokalnih korisnika. Stoga se već sada smanjenje ukupnog broja stanovnika grada Sinja sve više direktno reflektira i na društvenu i gospodarsku aktivnost užeg središta grada.

Ukoliko se nastave dosadašnji trendovi smanjenja ili stagnacije stopa rodnosti, Sinj očekuju snažne promjene dobne strukture koje će biti veliki teret za funkcioniranje zajednice te će imati negativan utjecaj na društveno-gospodarski razvoj.¹⁹

Današnja stopa fertiliteta u Hrvatskoj od 1,34 živorođena djeteta po ženi daleko je od razine nužne za jednostavnu zamjenu generacija. Iz tog razloga, budući da se ne može očekivati spontani porast rađanja, pogotovo većeg broja djece koja predstavljaju rizik po ekonomski i socijalni položaj obitelji i njenih članova, obaveza je društvene zajednice da se uključi u rješavanje populacijskih problema i preuzme svoj dio odgovornosti za reprodukciju stanovništva.²⁰

Tablica 9. Broj novorođene djece u Sinju 2010.-2014.

Godina	Ukupno	1.dijete	3.dijete	2. i sljedeće
2014.	232	98	89	45
2013.	224	94	88	42
2012.	251	104	88	59
2011.	230	110	74	46
2010.	261	106	102	53

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica DZS-a s podacima o novorođenoj djeci u Sinju u proteklim godinama dokazuje detektirane probleme i poteškoće s kojima se suočava današnje hrvatsko društvo. Grad Sinj, iako po mnogočemu povoljno mjesto za život i osnivanje obitelji ipak ne nudi dovoljno mogućnosti za zapošljavanje i osiguravanje egzistencije. Stoga bi svakako bilo krajnje potrebno da se u što skorijem roku u proračunu grada kao i županije pronađu sredstva za poticanje nataliteta, kao što su jednokratne i višekratne novčane pomoći za svako dijete u obitelji; a trebalo bi svakako pokušati kroz nadolazeće godine pružiti mladim nesituiranim obiteljima mogućnosti otkupa ili trajnog zakupa stanova po povoljnim cijenama od grada –

¹⁹ Grad Sinj; Strategije razvoja grada Sinja, Razdoblje 2015.-2020.; studeni 2015.; dostupno na ww.sinj.hr dana 28.05.2018.

²⁰ Akrap A., Grizelj M. (2011): Projekcije stanovništva Republike Hrvatske 2004.-2051., Državni zavod za statistiku, Zagreb

izraditi projekt sličan POS-ovim stanovima u najrazvijenijim gradovima Hrvatske. Također, poneke su općine u Dalmatinskoj zagori nudile mladim obiteljima pomoć pri izgradnji obiteljskih kuća u vidu financiranja ili subvencioniranja građevinskog materijala pa bi i u tome bilo dobro pronaći uzorak kojim se može doskočiti u pomoć mladim i perspektivnim obiteljima te samim time osigurati bezbrižnu budućnost grada Sinja ali i malih naselja koji gravitiraju Sinju.

Što se tiče odgoja i obrazovanja, ono uključuje predškolsko, osnovnoškolsko, srednjoškolsko obrazovanje, višu naobrazbu te cjeloživotno obrazovanje i usavršavanje.

Predškolski odgoj traje od djetetove prve pa do njegove šeste ili sedme godine starosti. U institucije koje provode predškolski odgoj spadaju dječje jaslike, dječji vrtići, te "predškole" kao jedan od oblika pripreme djece za osnovnu školu. U Sinju ima ukupno sedam dječjih vrtića. Grad Sinj osnivač je dječjeg vrtića "Bili cvitak" koji pohađa 574 djece (2014.), a koji odražava svoj odgojno-obrazovni rad u pet vrtićkih jedinica na području Sinja, od kojih se tri nalaze u naselju Sinj (Bili cvitak, Maslačak i Alkarić), jedna u Glavicama (Potočnica) te jedna u Brnazama (Vrapčić).

Što se tiče osnovnih škola, u gradu Sinju djeluju sljedeće osnovne škole i područna odjeljenja: OŠ Fra Pavla Vučkovića, OŠ Ivana Lovrića, OŠ Marka Marulića, OŠ Ivana Mažuranića (Han). Također u Sinju djeluje i Osnovna glazbena škola Jakova Gotovca u kojoj se nudi osnovno glazbeno obrazovanje.²¹

Sljedeća tablica pokazuje broj učenika, zaposlenika, odjela, broj računala, broj centralnih i područnih škola navedenih četiri osnovnih škola.

Tablica 10. Opseg djelatnosti osnovnih škola na području grada Sinja (Prijedlog odluke o kriterijima, mjerilima i načinu financiranja materijalnih i financijskih rashoda osnovnih škola Splitsko-dalmatinske županije u 2015. godini; 10. ožujka 2015.)

Naziv osnovne škole	Broj učenika	Broj zaposlenika	Broj odjela	Broj računala	Broj centralnih škola	Broj područnih škola
Ivana	762	69	35	40	1	2

²¹ Grad Sinj; Strategije razvoja grada Sinja, Razdoblje 2015.-2020.; studeni 2015.; dostupno na ww.sinj.hr dana 28.05.2018

Lovrića						
Marka Marulića	630	76	33	26	1	3
Fra Pavla Vučkovića	657	62	29	43	1	2
Jakova Gotovca	228	26	27	5	1	0

Izvor: Strategija razvoja grada Sinja u razdoblju 2015.-2022.

Prema podacima Grada Sinja na području djeluje ukupno 4 srednje škole: dvije gimnazije, jedna strukovna i jedna tehničko-industrijska škola. Franjevačka klasična gimnazija je jedna od najstarijih srednjoškolskih obrazovnih ustanova u Dalmaciji, te prva u Dalmaciji s hrvatskim nastavnim jezikom. Gimnazija Dinka Šimunovića izrasla je iz tradicijskog sinjskog klasičnog obrazovanja, koja djeluje od 1921./1922. Godine.

Tehničko-industrijska škola Ruđera Boškovića obavlja djelatnost strukovnog obrazovanja redovnih učenika i strukovno obrazovanje odraslih. Strukovno obrazovanje odraslih obuhvaća programe za stjecanje srednje stručne spreme, programe prekvalifikacije i programe stjecanja niže stručne spreme.

Srednja strukovna škola Ban Josip Jelačić sastoji se od tri strukovna programa, odnosno ekonomija i trgovina (ekonomist, komercijalist, prodavač), ugostiteljstvo i turizam (kuhar, konobar, turističko-hotelijerski komercijalist) te osobne usluge (frizer, kozmetičar i pediker).

Osim gore navedenih obrazovnih ustanova koje izvode programe osnovnoškolskog i srednjoškolskog obrazovanja, na području grada Sinja postoje i ustanove koje pružaju cjeloživotno obrazovanje. Najvažnije takve organizacije su: Pučko otvoreno učilište Sinj te Centar za obrazovanje odraslih Semafor.

2.4.2. Gospodarstvo

Ključni faktori gospodarskog razvoja su stanovništvo, površine namijenjene gospodarskim aktivnostima (Gospodarska Zona - GZ Kukuzovac), vodeni resursi, sirovine i poljoprivredni resursi, energija te prometna infrastruktura i povezanost (u kontekstu prometnih i energetskih koridora).

Gospodarski izazovi i trendovi preslikavaju se sa nacionalne razine na lokalnu raznu. Štoviše,

mikroregionalna područja, poput grada Sinja, često prolaze lošije odnosno se teže nose sa većim gospodarskim turbulencijama jer imaju manje opcija i alata za djelomično neutraliziranje negativnih utjecaja.

Uspoređujući ih sa bližom konkurencijom, na rang listi gradova i općina Splitsko-dalmatinske županije poduzetnici grada Sinja zauzeli su 5. mjesto po sumiranoj neto dobiti (27,7 milijuna kuna), što je više od poduzetnika u gradova kao što su Split, Kaštela, Trogir i Makarska. Po broju zaposlenih bili su na 7. mjestu, 8. mjesto zauzeli su po dobiti razdoblja te 9. mjestu po ukupnim prihodima. Što se tiče poticajne gospodarske klime, podatak da po broju poduzetnika grad Sinj se nalazi na 6. mjestu (iako je 3. grad po veličini u županiji¹¹) govori o tome da usprkos GZ Kukuzovac i lokalnim poticajnim mjerama Grada još uvijek poduzetnička klima nije zadovoljavajuća.²²

Tablica 11. Rang lista prvih deset poduzetnika grada Sinja po ukupnom prihodu u 2014. Godini

Redni broj	Naziv	Ukupan prihod u tis.kn.
1.	MEGST d.o.o.	110.189
2.	INDUSTRIUS d.o.o.	68.690
3.	INTER S.T.E.E.L. d.o.o.	62.167
4.	CETINA d.d.	55.917
5.	PICOTRANS d.o.o.	29.938
6.	VODOVOD I ODVODNJA CETINSKE KRAJINE d.o.o.	23.121
7.	MERCATOR COMMERCE d.o.o.	21.073
8.	NAPRIJED d.o.o.	15.860
9.	PROMET SINJ d.o.o.	14.885
10.	BRNAŽANKA d.o.o.	13.499
	Ukupno 10 najvećih poduzetnika po ukupnom prihodu	415.339

Izvor: FINA, Analiza financijskih rezultata poslovanja poduzetnika grada Sinja u 2014. godini

²² Grad Sinj; Strategije razvoja grada Sinja, Razdoblje 2015.-2020.; studeni 2015.; dostupno na ww.sinj.hr dana 28.05.2018

Što se tiče vanjsoktrgovinske razmjene, ukupan izvoz Republike Hrvatske u razdoblju od siječnja do prosinca 2012., prema podacima Državnog zavoda za statistiku, iznosio je 12.344 milijarde USD. Istodobno je uvoz iznosio 20.762 milijardi USD. Vanjskotgovinski deficit iznosio je 8,43 milijarde USD te koeficijent pokrivenosti uvoza izvozom na razini RH iznosio je 0,59.²³

Tablica 12. Izvoz i uvoz grada Sinja u USD

Godina	Izvoz	Indeks	Uvoz	Indeks	Koeficijent pokrivenosti uvoza izvozom
2009.	506.956	n/a	4.353.907	n/a	n/a
2010.	2.059.416	406.23	12.490.701	286.84	0,16
2011.	633.193	30,75	17.565.504	140.63	0,04
2012.	995.011	157,14	29.892.391	170,18	0,03
2013.*	5.258.852	528,5	12.274.243	41,06	0,42
2014.*	7.409.839	140,9	16.497.240	134,4	0,45

Izvor: Izvješća o stanju u gospodarstvu Splitsko-dalmatinske županije za 2010.,2011.,2012. godinu; FINA: Analiza financijskih rezultata poslovanja poduzetnika grada Sinja u 2014. godini

Iz priložene tablice može se uočiti da je registrirani robni izvoz sa područja grada Sinja i sinjskog kraja u posljednjih desetak godina u veoma niskim vrijednostima, gdje je očito da ne postoji sustavna proizvodnja koja ima siguran plasman na inozemno tržište iako se ta slika popravila uzadnje dvije godine.

Robna razmjena grada Sinja je nacionalno i županijski gledano zanemariva. Udio sinjskog izvoza u izvozu Splitsko-dalmatinske županije iznosio je 0,9%, dok je udio uvoza na županijskom nivou iznosio 4,5%, što pokazuje na velik nerazmjer u navedenim kategorijama u okviru Splitsko-dalmatinske županije. Međutim, treba imati na umu da Sinj također ostvaruje relativno niske prihode od turizma u kontekstu SD županije te zbog toga dolazi do pet puta većeg udjela u uvozu, nego izvozu županije. Također, ako uzmemo u obzir da je pokrivenost uvoza izvozom na razini Republike Hrvatske 60,5% u 2014. godini, onda podatak od 44,91% iako objektivno vrlo nepovoljan, ne djeluje toliko dramatično.

²³ www.dzs.hr

Od 249 poduzetnika iz grada Sinja, njih 10 je ostvarilo prihode od izvoza. Pojedinačno najveći izvoznik je poduzeće PICOTRANS d.o.o., koje se bavi prijevozom u cestovnom prometu u zemlji i onozemstvu te posredovanjem kod prijevozničkih poslova u transportu, s udjelom od 7,01% u ukupnom izvozu s područja grada Sinja.²⁴

Tablica 13. Rang lista prvih deset poduzeća grada Sinja po prihodima od izvoza u 2014.godini

Redni broj	Naziv	Prihodi od izvoza u tis.kn.
1.	PICOTRANS d.o.o.	28.241
2.	BIT-ART INFORMATIKA d.o.o.	8.538
3.	MEGST d.o.o.	4.736
4.	DOMOIZGRADNJA d.d.	4.564
5.	HAZARDER d.o.o.	1.820
6.	PROMET SINJ d.o.o.	959
7.	BETONARA GIZDIĆ (obrt)	403
8.	D&S COMPANY d.o.o.	155
9.	NAPRIJED d.o.o.	100
10.	MAJESTIC d.o.o.	20
	Ukupno 10 najvećih poduzetnika po ukupnom prihodu	49.537

Izvor: FINA, Analiza financijskih rezultata poslovanja poduzetnika grada Sinja u 2014.godini

Grad Sinj kao lokalna samouprava također nema baš izrazito razvijenu poduzetničku klimu pa je svo djelovanje svedeno u samo 4 gradska trgovačka društva:²⁵

1. KAMIČAK d.o.o. -društvo s ograničenom odgovornošću za upravljanje parkiralištima
2. VODOVOD I ODVODNJA CETINSKE KRAJINE d.o.o.- društvo s ograničenom odgovornošću za obavljanje djelatnosti javne vodoopskrbe i javne odvodnje
3. ČISTOĆA CETINSKE KRAJINE d.o.o.- za obavljanje komunalnih djelatnosti
4. GOSPODARSKA ZONA KUKUZOVAC d.o.o.- društvo za razvitak, izgradnju i

²⁴ Grad Sinj; Strategije razvoja grada Sinja, Razdoblje 2015.-2020.; studeni 2015.; dostupno na ww.sinj.hr dana 28.05.2018

²⁵ Grad Sinj; Strategije razvoja grada Sinja, Razdoblje 2015.-2020.; studeni 2015.; dostupno na ww.sinj.hr dana 28.05.2018

upravljanje gospodarskom zonom Kukuzovac

Upravo u posljednje navedenom trgovačkom društvu, točnije u područje njegove djelatnosti leži nada u boljitak i razvoj gospodarstva i poduzetničke klime u gradu Sinju. Namjena korištenja Gospodarske zone Kukuzovac:

Gospodarska namjena (106,20 ha, organiziranih u 31 prostornoj cjelini) - omogućava se gradnja proizvodnih i poslovnih sadržaja: proizvodnih pogona, zanatskih pogona, skladišta, prodajnih prostora (prodavaonice, manje robne kuće, prodajni saloni, i slični prostori koji služe za prodaju - promidžbu vlastitih i drugih proizvoda), izložbene salone, uslužnih sadržaja, administrativno-upravnih sadržaja, manjih ugostiteljskih sadržaja i drugo.²⁶

Prema trenutno raspoloživim podacima trgovačkog društva Gospodarska zona Kukuzovac d.o.o. u sklopu zone nalazi se 39 poduzetnika, većinom u proizvodnom i prerađivačkom sektoru. Većina tvrtki koje su potpisale ugovore i predugovore, čak i prije dovršavanja izgradnje poslovnih objekata zapošljavale su kvalificirane radnike, posebno s područja grada Sinja i okolice što je svakako doprinijelo smanjenju stope nezaposlenosti a dugoročno gledano i stvaranju pozitivnog poduzetničkog okruženja. Gospodarska zona Kukuzovac nalazi se na području koje ima status slobodne carinske zone i brdsko-planinskog područja što investitorima nudi određene povlastice te samu zonu čini još privlačnijom. Grad Sinj je s ovim projektom napravio veliki korak naprijed, ustupivši poduzetnicima povoljno i pogodno mjesto za rad i proizvodnju a svojim građanima slobodna radna mjesta koje su vjerojatno neke od njih zadržala u Sinju i Hrvatskoj te im pružila egzistencijalnu slobodu. U budućnosti se mora raditi na razvijanju još ovakvih projekata i jačanju gospodarstva grada Sinja.

2.4.2. Urbano okruženje

U ovom dijelu ćemo obraditi kvalitetu urbanog okoliša, izloženost ekološkim rizicima, primarnu infrawstrukturu i prometne povezanosti; komunalna usluga i urbani prijevoz.

Detalji o specifičnim pojedinačnim dijelovima sinjskog prostora i relevantne infrastrukture nalaze se u dokumentima:²⁷

- Prostorni plan uređenja grada Sinja, Urbos d.o.o. Split, 2001.

²⁶ www.sinj.hr

²⁷ Grad Sinj; Strategije razvoja grada Sinja, Razdoblje 2015.-2020.; studeni 2015.; dostupno na ww.sinj.hr dana 28.05.2018

- Odluka o donošenju izmjena i dopuna Prostornog plana uređenja Grada Sinja, Službeni glasnik Grada Sinja, 28.listopada 2014.

3. INSTITUCIONALNI I RAVOJNI OKVIR GRADA SINJA

3.1. Institucije razvojnog upravljanja Grada Sinja

Na razvojno upravljanje Grada Sinja zasigurno utječu brojne institucije na različitim razinama. U insitucije vlasti ubrajaju se sljedeće institucije:

- Državne razine: ministarstva, uredi državne uprave, državne upravne organizacije, uredi državne uprave u županijama
- Područne (regionalne): županijske razine
- Lokalne: gradske razine

U sklopu ostalog dijela javnog sektora nalaze se brojne javne i privatne insitucije kao što su:

- javna poduzeća: koja upravljaju prometnim i infrastrukturnim sustavima
- institucije koje obavljaju komunalne djelatnosti
- ustanove koje obavljaju djelatnosti u oblasti zdravstva, obrazovanja, socijalne skrbi, kulture i športa

Nezaobilazan dio suvremenog institucionalnog sustava su udruge ili predstavnici civilnog sektora kao vrlo značajan segment u procesu odlučivanja.²⁸

U ovom dijelu rada, glavni cilj je indetificirati institucije, udruge civilnog sektora i druge organizacije koje danas imaju odgovarajući utjecaj na razvoj grada Sinja, te procijentit snagu i potencijal, stupanj odgovornosti i način djelovanja u donošenju odluka vezanih za razvoj Sinja.

²⁸ Strateški razvojni program Grada Sinja; dostupno na www.sinj.hr; dana 28.05.2018.

3.1.1. Institucije državne razine

U državne institucije odgovorne za ukuone razvojne procese mogu se ubrojiti institucije vlasti i ostale institucije iz širokog kruga javnog sektora koje imaju ovlasti i obavljaju odgovarajuće javne poslove. Institucije vlasti obuhvaćaju pri tom politička i političko-izvršna tijela, te upravna tijela. To su Sabor i Vlada Republike Hrvastke, ministarstva, središnji uredi državne uprave, državne upravne organizacije izvan ministarstva (državne uprave, državni zavodi i državna ravnateljstva) te dekoncentrirani uredi državne uprave u županijama.²⁹

Politička i političko-izvršna tijela te upravna tijela na državnoj razini utječu na upravljanje razvitkom jedinica lokalne samouprave prvenstveno donošenjem zakona i podzakonskih akta, smjernica te različitih razvojnih strategija i programa koja načešće definiraju samo okvire za razvoj ili pak, kroz različite mjere potpora i poticaja, direktno utječu na razvoj lokalnih jedinica. Dakle, nasuprot kreiranju opće porezne ili neke druge politike koja se približno jednako odnosi na sve jedinice, neka tijela državne uprave svojim mjerama i programima mogu izravno sudjelovati u razvitku odgovarajuće lokalne jedinice.³⁰

Na području Splitsko-dalmatinske županije, Uredbom o unutarnjem ustrojstvu ureda državne uprave u županijama osniva se ured državne uprave sa sjedištem u Splitu, koji objedinjuje više unutarnjih ustrojbenih jedinica, preciznije 5 službi koje zapošljavaju preko 280 osoba.

1. Služba za zajedničke poslove koja obavlja stručne poslove za potrebe predstojnika i zamjenika predstojnika, nadzor nad zakonitošću općih akata predstavničkih tijela jedinica lokalne samouprave i jedinica regionalne samouprave, te opće kadrovske, informatičke, planske, materijalno-financijske, računovodstvene, administrativne i pomoćno-tehničke poslove za potrebe Ureda državne uprave.
2. Služba za gospodarstvo koja obavlja upravne i stručne poslove koji se odnose na gospodarstvo i statistiku.
3. Služba za prostorno uređenje, zaštitu okoliša, graditeljstvo i imovinsko-pravne poslove koja obavlja upravne i stručne poslove koji se odnose na prostorno uređenje i graditeljstvo te imovinsko-pravne poslove.
4. Služba za društvene djelatnosti koja obavlja upravne i stručne poslove koji se odnose

²⁹ Strateški razvojni program Grada Sinja; dostupno na www.sinj.hr; dana 28.05.2018.

³⁰ Ministarstvo uprave Republike Hrvastke; dostupno na <https://upraba.gov.hr>.

na društvene djelatnosti.

Služba za opću upravu koja obavlja upravne i stručne poslove koji se odnose na opću upravu te druge upravne i stručne poslove koji nisu u djelokrugu koje druge unutarnje ustrojbene jedinice ureda državne uprave.³¹

U ukupno 11 ispostava ureda državne uprave na području Splitsko-dalmatinske koje obavljaju upravne i stručne poslove koji se odnose na gospodarstvo, društvene djelatnosti, prostorno uređenje i graditeljstvo, opću upravu i statistiku, jedna od takvih ispostava je i ona u Gradu Sinju. Za obavljanje poslova državne uprave na području grada Sinja locirana je ispostava Ureda državne uprave, a postoje i ispostave i izdvojene organizacijske jedinice, odnosno punktovi središnjih tijela države uprave i državnih upravnih organizacija, te pravosudnih institucija u koje spada ured za katastar i općinski sud.

3.1.2. Institucije regionalne i lokalne samouprave

Lokalne i regionalne jedinice u pravilu obavljaju dvije vrste javnih poslova. To su poslovi u samoupravnom (izvornom) djelokrugu i poslovi državne uprave koji su delegirani lokalnim jedinicama (poslovi u prenesenom djelokrugu). Od 2001. godine postoji pravna pretpostavka da su svi javni poslovi u nadležnosti lokalnih i regionalnih jedinica, ukoliko nisu zakonom izričito stavljani u nadležnost tijelima državne uprave. Navedena metoda takozvane “opće klauzule” u teoriji daje široke mogućnosti lokalnim jedinicama na obje razine da razvijaju posebne programe koji mogu utjecati na njihov razvoj.³²

Mogućnosti županija i jedinica lokalne samouprave da koriste ovaj razvojni potencijal ne može se u potpunosti ostvariti i zbog neodgovarajuće fiskalne decentralizacije koja ponekad ne odgovara djelokrugu poslova prenesenih na niže razine.

Grad Sinj obuhvaća područje naselja: Bajagić, Brnaze, Čitluk, Glavice, Gljev, Jasensko, Karakašica, Lučane, Obrovac, Radošić, Snj, Suhač, Turjaci i Zelovo. U okviru svog samoupravnog djelokruga Grad Sinj provodi sljedeće aktivnosti:³³

1. osigurava uvjete za razvtak gospodarskih, društvenih, komunalnih i drugih djelatnosti od važnosti za područje Grada

³¹ Strateški razvojni program Grada Sinja; dostupno na www.sinj.hr; dana 28.05.2018.

³² Strateški razvojni program Grada Sinja; dostupno na www.sinj.hr; dana 28.05.2018.

³³ Strateški razvojni program Grada Sinja; dostupno na www.sinj.hr; dana 28.05.2018.

2. osigurava uvjete za uređenje prostora i urbanističko planiranje
3. vodi brigu o vođenju naselja, osobito o zaštiti, uređenju Starog grada, stare jezgre Grada, kvaliteti stanovanja
4. osigurava lokalne potrebe stanovnika
5. upravlja gradskom imovinom
6. osniva javne ustanove i druge pravne osobe
7. neguje tradicionalne kulturne posebitosti
8. osigurava uvjete za funkcioniranje protupožarne i civilne zaštite
9. obavlja i druge poslove koji su u neposrednoj svezi s interesom gradske zajednice

3.2. Poslovi regionalne i lokalne samouprave

Lokalne i regionalne jedinice u pravilu obavljaju dvije vrste javnih poslova. To su poslovi u samoupravnom (izvornom) djelokrugu i poslovi državne uprave koji su delegirani lokalnim jedinicama (poslovi u prenesenom djelokrugu). Od 2001. godine postoji pravna pretpostavka da su svi javni poslovi u nadležnosti lokalnih i regionalnih jedinica, ukoliko nisu zakonom izričito stavljeni u nadležnost tijelima državne uprave. Navedena metoda takozvane “opće klauzule” u teoriji daje široke mogućnosti lokalnim jedinicama na obje razine da razvijaju posebne programe koji mogu utjecati na njihov razvoj.

Mogućnosti županija i jedinica lokalne samouprave da koriste ovaj razvojni potencijal ne može se u potpunosti ostvariti i zbog neodgovarajuće fiskalne decentralizacije koja ponekad ne odgovara djelokrugu poslova prenesenih na niže razine. Ovaj problem upravo se nastoji prevladati pripremom nove faze funkcionalne i fiskalne decentralizacije u RH.

Temeljem Ustava Republike Hrvatske poslovi lokalnog i područnog (regionalnog) djelokruga uređuju se Zakonom o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi („Narodne novine“ broj 33/01, 60/01, 129/05). Vezano za djelokrug poslova jedinica područne (regionalne) samouprave, člankom 20 Zakona propisano je da županija u svom samoupravnom djelokrugu obavlja poslove od područnoga (regionalnog) značaja, a osobito poslove koji se odnose na: ³⁴

³⁴ Strateški razvojni program Grada Sinja; dostupno na www.sinj.hr; dana 28.05.2018.

- obrazovanje,
- zdravstvo,
- prostorno i urbanističko planiranje,
- gospodarski razvoj,
- promet i prometnu infrastrukturu,
- održavanje javnih cesta,
- planiranje i razvoj mreže obrazovnih, zdravstvenih, socijalnih i kulturnih ustanova,
- izdavanje građevinskih i lokacijskih dozvola, drugih akata vezanih uz gradnju te provedbu dokumenata prostornog uređenja za područje županije izvan područja velikoga grada, te ostale poslove sukladno posebnim zakonima.

3.2.1. Predstavničko izvršna vlast

Predstavničko izvršnu vlast u gradu Sinju čine:³⁵

1. Gradsko vijeće
2. Predsjednik Gradskog vijeća
3. Gradonačelnik
4. Gradsko poglavarstvo

Gradsko vijeće ima 19 članova, a konstituirano je nakon provedenih lokalnih izbora u 2005. godini na kojima su se nadmetale stranačke liste i liste nezavisnih kandidata. Gradsko poglavarstvo je izvršno tijelo Grada Sinja, a broji 7 članova. Gradonačelnik rukovodi radom Gradskog poglavarstva, saziva sjednice Poglavarstva i predsjedava im te potpisuje akte Poglavarstva. Gradonačelnik je odgovoran Gradskom vijeću za obavljanje poslova lokalne samouprave, a ovlaštenim tijelima središnje državne uprave za obavljanje poslova prenijetih u djelokrug tijela Grada. Zamjenik gradonačelnika je član Gradskog poglavarstva.

Gradsko vijeće utvrđuje politiku Grada, određuje ciljeve i prioritete u rješavanju problema i

³⁵ Strateški razvojni program Grada Sinja; dostupno na www.sinj.hr; dana 28.05.2018.

financiranju, te odlučuje od svim važnim pitanjima za grad. Nadležno je za donošenje svih općih akata kojim se ostvaruje regulacijska i distribucijska funkcija lokalne samouprave.³⁶

- donosi Statut Grada
- donosi Poslovnik o svom radu
- donosi proračun i godišnji obračun Grada Sinja
- donosi prostorno plansku i drugu plansku dokumentaciju
- donosi program rada Gradskog vijeća
- raspisuje referendum
- osniva javne ustanove i druge pravne osobe za obavljanje gospodarskih, društvenih, komunalnih i drugih djelatnosti od interesa za stanovnike Grada
- donosi odluke o porezima, naknadama, pristojbama i drugim prihodima od interesa za Grad

3.2.2. Upravna vlast

Za obavljanje poslova iz samoupravnog djelokruga jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave kao i poslova državne uprave prenijetih na te jedinice ustrojavaju se upravni odjeli i službe (upravna tijela). Upravnim odjelima Grada upravljaju pročelnici, koje na temelju javnog natječaja imenuje Gradsko poglavarstvo.

Upravni odjeli Grada u okviru svog djelokruga i ovlasti:³⁷

- neposredno izvršavaju odluke i druge opće akte Gradskog vijeća i osiguravaju njihovo provođenje,
- neposredno izvršavaju poslove državne uprave kada su ti poslovi prenijeti u djelokrug Grada,
- prate stanje u područjima za koje su osnovani i o tome izvješćuju Gradsko poglavarstvo,

³⁶ Ministarstvo uprave Republike Hrvastke; dostupno na <https://uprava.gov.hr>.

³⁷ Ministarstvo uprave Republike Hrvastke; dostupno na <https://uprava.gov.hr>.

- preuzimaju nacрте odluka i drugih općih akata koje donosi Gradsko vijeće, nacрте akata koje donosi Gradsko poglavarstvo te pripremaju izvješća, analize i druge materijale iz svog djelokruga za potrebe Gradskog vijeća i Poglavarstva,
- pružaju stručnu i drugu pomoć građanima u okviru prava i ovlasti Grada,
- podnose izvješća Gradskom vijeću i Poglavarstvu o svom radu,
- obavljaju i druge poslove za koje su ovlaštени.

U Gradu Sinju organizirani su sljedeći Upravni odjeli:³⁸

1. Upravni odjel za komunalnu djelatnost (10 zaposlenika)
2. Upravni odjel za prostorno planiranje, gospodarenje prostorom i razvoj (12 zaposlenika)
3. Upravni odjel za financije (4 zaposlenika)
4. Upravni odjel za društvene djelatnosti (3 zaposlenika), te
5. Tajništvo (15 zaposlenika).

3.2.3. Javne gradske službe

Radi pružanja usluga kojima se osiguravaju nezamjenjivi uvjeti života i rada građana, gospodarskih i drugih subjekata na području grada Sinja organiziraju se javne službe. Javne službe organiziraju se u području komunalnih djelatnosti, a kada je to zakonom predviđeno, i u drugim područjima, i to kao javna, gradska trgovačka društva poduzeća ili pak kao javne, gradske ustanove, ako zakonom nije propisan drugi oblik organiziranja.

U gradu Sinju djeluju 2 javna, gradska trgovačka društva:

1. Kamičak d.o.o.- koje se bavi upravljanjem parkiralištima, te
2. JKP "Vodovod i čistoća Sinj" d.o.o.- za obavljanje djelatnosti vodoopskrbe i ostalih komunalnih djelatnosti.

³⁸ Strateški razvojni program Grada Sinja; dostupno na www.sinj.hr; dana 28.05.2018.

U Gradu Sinju djeluju i 5 javnih, gradskih ustanova:³⁹

1. Gradska knjižnica Sinj
2. Dječji vrtić "Bili cvitak"
3. Kulturno-umejtničko središte
4. Muzej Cetinske krajine
5. Dobrovoljno vatrogasno društvo Sinj.

3.2.4. Mjesna samouprava

Radi ostvarivanja prava na neposredno sudjelovanje građana u odlučivanju o lokalnim poslovima od neposrednog i svakodnevnog utjecaja na život i rad građana u Gradu Sinju Statutom Grada definirani su sljedeći mjesni odbori:⁴⁰

1. Mjesni odbor Bajagić za područje naselja Bajagić,
2. Mjesni odbor Brnaze za područje naselja Brnaze,
3. Mjesni odbor Čitluk za područje naselja Čitluk,
4. Mjesni odbor Glavice za područje naselja Glavice,
5. Mjesni odbor Gljev za područje naselja Gljev,
6. Mjesni odbor Han za dio područja naselja Obrovac,
7. Mjesni odbor Jasensko za područje naselja Jasensko,
8. Mjesni odbor Karakašica za područje naselja Karakašica,
9. Mjesni odbor Lučane za područje naselja Lučane,
10. Mjesni odbor Obrovac za dio područja naselja Obrovac,
11. Mjesni odbor Radošić za područje naselja Radošić,

³⁹ Strateški razvojni program Grada Sinja, dostupno na www.sinj.hr; dana 28.05.2018.

⁴⁰ Strateški razvojni program Grada Sinja; dostupno na www.sinj.hr; dana 28.05.2018.

12. Mjesni odbor Sinj za područje naselja Sinj,
13. Mjesni odbor Suhač za područje naselja Suhač,
14. Mjesni odbor Turjaci za područje naselja Turjaci,
15. Mjesni odbor Zelovo za područje naselja Zelovo.

Granice područja mjesnih odbora utvrđuju se posebnom odlukom Gradskog vijeća. Tijela mjesnog odbora su:

- Vijeće mjesnog odbora
- Predsjednik Vijeća mjesnog odbora

Vijeće mjesnog odbora je predstavničko tijelo građana mjesne samouprave koje donosi akte u okviru djelokruga mjesne samouprave, a broji između 7 i 15 članova. Vijeće mjesnog odbora predlaže:⁴¹

- koncept razvoja svoga područja u okviru razvojnih dokumenata Grada
- programe razvoja komunalne infrastrukture na svom području
- odluke i druge akte u svezi s uređenjem naselja, kvaliteti stanovanja obavljanjem komunalnih i drugih uslužnih djelatnosti
- odluke o zadovoljavanju potreba stanovnika s područja socijalne skrbi, sporta, kulture, tehničke kulture, osnovnog obrazovanja, predškolskog odgoja i sl.
- mjere akcije za zaštitu i unaprjeđenje okoliša
- mjere stanja sigurnosti i zaštite civilnog stanivništva i materijalnih dobara i druge poslove iz samoupravnog djelokruga mjesne samouprave

3.3. Nevladine udruge (ngo) i partnerstvo s javnim sektorom

Osnovni preduvjet za uključivanje građana, odnosno zajednice, u sustave odlučivanja jest razvijena demokratska struktura na svim razinama, pa tako i na razini regionalne samouprave. Da bi se postiglo njihovo djelatno uključivanje, potrebno je demokratsku strukturu nadopuniti

⁴¹ Strateški razvojni program Grada Sinja; dostupno na www.sinj.hr; dana 28.05.2018.

s više neformalnih ili poluformalnih kanala, koji različitim skupinama i dijelovima lokalne zajednice omogućuju proširenje komunikacije i utječu na procese donošenja odluke.

Tablica 14. Udruge na prostoru Grada Sinja po područjima

Područje	Broj udruga
Športske udruge	48
Kulturne udruge	20
Gospodarske udruge	10
Socijalne udruge	7
Udruge iz Domovinskog rata	5
Ekološke udruge	3
Humanitarne udruge	3
Hobističke udruge	3
Ostale udruge	21
UKUPAN BROJ UDRUGA	120

Izvor: Središnji državni ured za upravu, 2007

Razvojem skupnih aktivnosti i umrežavanjem različitih inicijativa i organizacija raste «socijalni kapital» i bolje se čuva dugoročnost djelovanja većeg broja ljudi. Zato se može reći da su pokazatelji djelatne i vitalne zajednice široka rasprostranjenost organizacija u zajednici (najčešće udruga), te dobra obaviještenost i spremnost za suradnju predstavnika izabrane vlasti s tim i takvim organizacijama u različitim segmentima socio-ekonomskog djelovanja.

Zaista, i na prostoru Grada Sinja djeluje veliki broj (čak 120) civilnih udruga koje upotpunjuju institucionalnu razvojnu matricu Grada. U prethodnoj tablici dan je pregled područja u kojima je najveća koncentracija civilnih udruga.

Generalni problem u radu samih udruga je da je članstvo često nedovoljno educirano za rad u udrugama, ciljevi su nejasni, aktivnosti nekontinuirane.. U slučaju Grada Sinja donacije različitim udrugama sežu preko 5 mil. kuna, pri čemu je najveći dio usmjeren prema športskim i kulturnim udrugama i klubovima, a što je logično s obzirom da samo njihov broj seže do gotovo 60% ukupnog broja udruga u Sinju.⁴²

⁴² Ministarstvo uprave Republike Hrvatske; Središnji državni ured za upravu; dostupno na <https://uprava.gov.hr>

3.4. Potporne institucije u gospodarstvu

Značajno mjesto u ukupnoj institucionalnoj infrastrukturi, osobito važno za socio-ekonomski razvoj lokalne zajednice, imaju i institucije koje se bave različitim oblicima izravne i neizravne potpore razvoju gospodarstva. S obzirom da će u drugim dijelovima studije biti više riječi o ovim institucijama na ovom mjestu ih navodimo kako bi ostvarili cjeloviti prikaz institucija odgovornih za ukupni razvoj Grada Sinja.⁴³

1. GOSPODARSKA ZONA KUKUZOVAC: U dosadašnjim strateškim razvojnim i prostorno planskim dokumentima Grada Sinja, kapitalni projekt u području ostvarivanja uvjeta za gospodarski razvitak Grada je Gospodarska zona Kukuzovac, južno od naselja Grada, a 10 km od čvora Dugopolje na auto cesti Zagreb-Split, na površini od 156 ha izvredno povoljnog terena za ovu namjenu. Zonom upravlja Društvo za razvitak, izgradnju i upravljanje gospodarskom zonom Kukuzovac d.o.o.
2. Udruženje obrtnika Sinj – stručno-poslovna organizacija obrtnika koja „pokriva“ nešto šire područje od samog Grada Sinja, odnosno uključuje obrtnike čije je sjedište obrta na području gradova Sinja, Trilja i Vrlike te općina Hrvace, Otok i Dicmo. Zadaća Udruženja je da promiče, usklađuje, zastupa i predstavlja zajedničke interese svojih članova. Udruženje obrtnika Sinj je član Obrtničke komore Splitsko-dalmatinske županije, koja je član Hrvatske obrtničke komore. Udruženje broji cca 800 aktivnih obrtnika.⁴⁴
3. Poduzetnički centar Sinj – također predstavlja iznimno važnu potpornu instituciju koja osigurava različite oblike savjetodavne, edukativne i praktične pomoći malim i srednjim poduzetnicima i obrtnicima na području Grada i šire.
4. Turistička zajednica Grada Sinja – djeluje u cilju unapređivanja općih uvjeta za razvoj turizma na prostoru Grada i šire lokalne zajednice, a osobito u cilju podizanje kvalitete turističkih i drugih komplementarnih usluga, promocije turističkog proizvoda Sinja te razvijanja svijesti o važnosti gospodarskih, društvenih i drugih učinaka turizma.⁴⁵

⁴³ Strateški razvojni program Grada Sinja, dostupno na www.sinj.hr; dana 28.05.2018.

⁴⁴ Strateški razvojni program Grada Sinja, dostupno na www.sinj.hr; dana 28.05.2018.

⁴⁵ <http://www.visitsinj.com/hr>

4. SWOT ANALIZA GRADA SINJA

SWOT analiza predstavlja osnovu za viziju i strategiju razvoja, a proizvod je konzultacija s predstavnicima različitih interesnih skupina. Nadograđuje se na ključna pitanja identificirana u osnovnoj analizi.

SWOT ((SWOT dolazi od pojmova: S- strwnghs (snage), W-weaknesses (slabosti), O-opportunities (prilike), T-threats (prijetje)))analiza predstavlja, dakle, kvalitativnu metodu kojoj je cilj da, temeljem podataka prikupljenih u socio-ekonomskoj analizi stanja Grada Sinja (odnosno funkcionalne ili teritorijalne jedinice koja se razmatra), kao i zapažanja/ocjena sudionika razvojnog procesa, u ovom slučaju Partnerske skupine koja sudjeluje u izradi Strateškog razvojnog programa Grada Sinja, identificira osnovne unutarnje razvojne snage i slabosti Grada, odnosno vanjske prilike i prijetnje koje dolaze iz njegovog okruženja.⁴⁶

Pri tome je važno istaknuti da su snage i slabosti imanentne samom Gradu, odnosno proizlaze iz njegovih vlastitih razvojnih nastojanja i odabira, dok prilike i prijetnje predstavljaju one elemente koji su Gradu nametnuti izvana, odnosno iz njegovog bližeg i/ili daljeg okruženja te isti na njih nije u mogućnosti djelovati, već ih prihvaća kao datost.⁴⁷

4.1. SWOT analiza ljudskih resursa i društvenih djelatnosti grada Sinja

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none">• Prirodni prirast i relativno zadovoljavajuća dobna struktura• Očuvane tradicionalne institucije (obitelj, Crkva, zajednica)• Očuvani kulturni i etnički potencijal uz mnoštvo raznolikih narodnih tradicijskih običaja• Razvijenost srednjeg školstva i visoki obuhvat pripadajuće populacije• Povoljna dobna struktura radno aktivnog stanovništva• Sadržajne i raznovrsne kulturne djelatnosti• Visoko razvijeni amaterizam u mnogim sektorima društvenih djelatnosti• Sportska infrastruktura (stadion, bazen,	<ul style="list-style-type: none">• relativno visoka nezaposlenost pretežito žena• Relativno nizak udio visokoobrazovane radne snage• Nedostatak radnih mjesta.• Odlazak mladih školovanih ljudi• Nedovoljno razvijena sekundarna i tercijalna zdravstvena zaštita• Nedostatak stacionarnih objekata za socijalno nezbrinute te starije i nemoćne osobe• Nedovoljan obuhvat predškolskih uzrasta jasličkim i vrtičkim ustanovama• Nedostatak formalnih oblika visokoškolskih obrazovanja• Nedovoljan broj zaposlenih i

⁴⁶ Bahtijarević-Šiber, F., Sikavica, P. (2001): Leksikon menadžmenta, Masmedia, Zagreb; dostupno na www.hrčak.hr

⁴⁷ Gonan Božac, M. (2008): SWOT analiza i TOWS matrica – sličnosti i razlike, Ekonomska istraživanja, dostupno na www.hrčak.srce.hr

hiopodrom, aerodrom, planinarenje, dvorane i sl.)	profesionalizma u svim područjima kulturnog stvaralaštva <ul style="list-style-type: none"> • Nedostatni sinergijski učinci ukupnog kulturnog sektora
PRILIKE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> • Blizina Splita kao gravitacijskog središta je važna za veći dio društvenih djelatnosti • Utjecaj pozitivnih globalizacijskih trendova društvene djelatnosti • Dobra prometna povezanost sa okruženjem • Otvoreni procesi decentralizacije mogu, pametnom politikom, doprinijeti kvalitetnijem razvitku društvenih djelatnosti 	<ul style="list-style-type: none"> • Daljni pad gospodarske aktivnosti • Ugroženosti malih sredina modernim urbanim razvitkom • Utjecaj negativnih globalizacijskih trendova na razvitak društvenih djelatnosti u malim sredinama

4.2. SWOT analiza gospodarstva Grada Sinja⁴⁸

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> • Diverzificirana gospodarska struktura • Tradicija u poljoprivrednoj proizvodnji • Postojanje velikih površina plodnog zemljišta i raspoloživost vode za navodnjavanje je pretpostavka za daljni razvoj intenzivne, tradicionalne i ekološke poljoprivrede • Postojanje iznimne atrakcijske osnovice za razvoj turizma • Relativno razvijeni sektor malog gospodarstva kao nositelj zapošljavanja i gospodarskog rasta • Gospodarska zona Kukuzovac 	<ul style="list-style-type: none"> • nekonkurena gospodarska struktura koja proizlazi iz prevladavajuće konvencionalne tehnologije, zastarjele opreme i nedovoljnih ulaganja u razvoj i tehnologiju • Nepovoljna kretanja u prerađivačkoj industriji • Nedostatno razvijena poduzetnička klima • Stagnacija obrta i strukturalna neusklađenost • Mala veličina gospodarstva i rasparceliranost posjeda • Nizak stupanj educiranosti poljoprivredne radne snage i primjene suvremenih tehnoloških dostignuća u poljoprivredi • Velike neobrađene, zapuštene i nenavodnjavane površine • Mali broj specijaliziranih proizvođača u poljoprivredi • Neorganizirano tržište poljoprivrednih proizvoda • Mali broj zadruga i drugih oblika

⁴⁸ Strateški razvojni program Grada Sinja, dostupno na www.sinj.hr ; dana 28.05.2018.

	<p>povezivanja u gospodarstvo</p> <ul style="list-style-type: none"> • Postojanje sive ekonomije • Neodstatna infrastruktura i suprastruktura za razvoj turizma
PRILIKE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> • Autocesta Split-Zagreb, te nastavak gradnje prema jugu Dalmacije • Otvaranje inozemnih tržišta i ekonomsko integriranje Hrvatske i EU • Novi trendovi potražnje (ruralni, zdravstveni, adventure, gastro turizam) i općenito rast potražnje za turističkim uslugama u Hrvatskoj, osobito na južnom i srednjem Jadranu te ruralnim prostorima • Sklonost potrošnji domaće hrane • Blizina većih potrošačkih centara • Nacionalni i županijski programi kreditiranja malog poduzetništva • Administrativni, financijski i ostali uvjeti za potencijalne investitore • Jačanje transgranične suradnje. 	<ul style="list-style-type: none"> • Moguće usporavanje procesa približavanja Hrvatske EU i spora prilagodba standardima EU • Nedostatna financijska potpora Države i Županije gospodarstvu • Nedovoljna senzibiliranost poslovnog i financijskog sektora prema potrebama gospodarstva • Sporost u razvoju institucionalne i zakonodavne infrastrukture za potporu gospodarskom i društvenom razvoju regije i grada u cjelini • Daljnji nekontrolirani porast uvoza poljoprivrednih dobara i rastuća inozemna konkurencija • Nedovoljno razrađene mjere i instrumenti poljoprivredne politike.

4.3. SWOT analiza urbanog okruženja Grada Sinja

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> • Prilično dobro razvijena primarna infrastruktura • Većina građana priključena na vodovodnu mrežu • Dostupnost širokopojasnog interneta • Postojeći projekti i ulaganja u izgradnju i razvoj vodovodne i kanalizacijske mreže • Povoljna iskorištenost prirodnih resursa • Ne postoji problem prenapučenosti pojedinih područja a zelene površine su u skladu s normativima • Neposredna blizina važnih prometnih čvorišta 	<ul style="list-style-type: none"> • Osim cestovnog, ne postoji nijedan drugi oblik povezanosti s ostatkom zemlje i Europe • Nedovoljno razvijeno odlagalište otpada • Loša infrastruktura javnog prometa • Mali postotak kućanstva priključenih na kanalizacijsku mrežu i problem postojanja prevelikog broja septika i septičkih jama • Loša iskorištenost potencijala za stvaranje ekoloških obnovljivih izvora energije • Loša educiranost građana o ekološkom zbrinjavanju otpada
PRILIKE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> • Mogućnost iskorištavanja sredstava EU fondova za daljnji razvoj i vodoopskrbog sustava • Mogućnost izgradnje plinovoda 	<ul style="list-style-type: none"> • Brojni pokušaji razvoja infrastrukture su nemogući zbog neusklađenosti katastra i zemljskih knjiga • Nepouzdanost i loše stanje

<ul style="list-style-type: none"> • Mogućnost sufinanciranja izgradnje ekoloških obnovljivih izvora energije • Potencijal korištenja sredstava EU fondova za daljnji razvoj, širenje i modernizaciju odlagališta otpada 	<p>elektrodistribucijske mreže</p> <ul style="list-style-type: none"> • Loša i nikakva suradnja s državnim institucijama • Loša iskorištenost EU fondova.
--	---

4.4. SWOT analiza prostora, prirodnih resursa i infrastrukture Grada Sinja

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> • Bogatstvo vodnih resursa, izvora, plodnih krških polja te ostalih oblika krškog krajolika Dinarida • Bogato i raznoliko arheološko i povijesno nasljeđe • Područje Grada još je uvijek relativno dobro ekološki očuvano • Gradski prostor relativno očuvan i nije prenaseljen • Lokalna zračna luka sportskog karaktera • Vodoopskrbni sustav i sustav odvodnje postoje u centru i najvećem dijelu Grada • Stanogradnja zadovoljava potrebe • Prometna povezanost sa širim okruženjem 	<ul style="list-style-type: none"> • Degradacija krajolika • Sekundarna mreža odvodnje i pročišćavanja oborinskih voda djelomično izgrađena • Nepostojanje organiziranog prikupljanja tehnološkog otpada; nepostojanje organiziranog gospodarenja otpadom • Lokalna cestovna infrastruktura ne udovoljava prostornom rasporedu, niti kvalitetom • Nedovoljno javnih parkirališta • Nedostatak detaljnih prostornih planova
PRILIKE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> • Geoprometni položaj • Izgradnja cestovne zaobilaznice • Jačanje interesa turističke potražnje za ponudom Sinja, što posljedično vodi ka daljnjem uređenju gradske jezgre, te okolnih atrakcija Grada • Aktivnosti Hrvatskih voda i Hrvatskih šuma na rješavanju problema bujućih tokova • Postojanje Programa gospodarenja otpadom Splitsko-dalmatinske županije • Jačanje zahtjeva za korištenjem obnovljivih izvora energije na svim razinama • Bogatstvo mineralnih sirovina • Magistralne ceste omogućuju povezanost svih naselja Grada 	<ul style="list-style-type: none"> • Nedovoljno korištene i po svrsi nedefinirane nekretnine u državnom vlasništvu • Stanje katastra i zemljišnih knjiga • Organizacija prometa i sigurnost u prometu • Opasnost od daljnjeg nekontroliranog onečišćenja tla, voda i zraka • Nekvalitetna opskrba električnom energijom

5. ZAKLJUČAK

Sinjska krajina ima bogato povijesno i kulturno blago. Cijeli prostor je dobro očuvan, čemu je pridonijela dobra urbanistička disciplina. Plan razvoja za naredne godine je detaljno i dobro napravljen. Prostorni plan je također dobro razrađen, ali nisu iscrpljene sve mogućnosti daljnjeg razvoja. Postojanje institucija, različitih programa, mjera i aktivnosti na višim razinama (regionalna i državna) predstavlja značajan potencijal za budući razvoj Sinja.

Područje grada Sinja je idealno za razvoj industrije, poljoprivrede, prometa i turizma. Osim toga, promocija Sinjske alke i Velike Gospe privlači sve veći broj turista pa se, u skladu s tim, grad sve više okreće i turizmu. Grad ima povoljan položaj, ugodnu klimu i obilje vode, što daje mogućnosti za veliki i bolji razvoj. Brojna zbivanja, poglavito Domovinski rat, usporila su razvoj i napredak grada, a veliki problem stvara i nedostatak radnih mjesta, posebno za mlade školovane ljude. Svoj razvoj treba što više temeljiti na razvoju turizma i nastojati poboljšati kvalitetu življenja, kako bi stanovništvo ostalo u gradu. Ključni faktori gospodarskog razvoja su stanovništvo, površine namijenjene gospodarskim aktivnostima, vodeni resursi, sirovine i poljoprivredni resursi, energija te prometna infrastruktura i povezanost.

Veliki problem je nezaposlenost. Najveći udio nezaposlenih su osobe sa završenom srednjom školom, a prilike za zaposlenje su se najviše odrazile na ženske osobe. Područje investiranja u razvoj gospodarstva i otvaranje novih poduzeća koja će pružati nova, sigurna i stabilna radna mjesta mora postati prioritet grada Sinja.

Gospodarski izazovi i trendovi preslikavaju se sa nacionalne razine na lokalnu raznu. Štoviše, mikroregionalna područja, poput grada Sinja, često prolaze lošije odnosno se teže nose sa većim gospodarskim turbulencijama jer imaju manje opcija i alata za djelomično neutraliziranje negativnih utjecaja.

6. LITERATURA

KNJIGE:

1. Bahtijarević-Šiber, F., Sikavica, P. (2001): Leksikon menadžmenta, Masmedia, Zagreb
2. Gonan Božac, M. (2008): SWOT analiza i TOWS matrica – sličnosti i razlike, Ekonomska istraživanja
3. Akrap A., Grizelj M. (2011): Projekcije stanovništva Republike Hrvatske 2004.-2051., Državni zavod za statistiku, Zagreb
4. Gonan Božac, M. (2008): SWOT analiza i TOWS matrica – sličnosti i razlike, Ekonomska istraživanja

IZVORI S INTERNETA:

1. www.dzs.hr
2. www.hrčak.hr
3. www.sinj.hr
4. www.alka.hr
5. <https://upraba.gov.hr>.
6. <http://www.visitsinj.com/hr>

POPIS TABLICA:

1. Tablica 1. Proračun Grada Sinja za 2018.godinu s projekcijama za 2019 i 2020.godinu-STR.7
2. Tablica 2. Stupanj priključenosti korisnika na stupanj odvodnje- STR. 14
3. Tablica 3. Površina, broj stanovnika, duljina nerazvrstanih cesta i prosječna gustoća mreže nerazvrstanih cesta u odnosu na površinu jedinice lokalne samouprave te u odnosu na broj stanovnika na području Splitsko-dalmatinske županije –STR.17
4. Tablica 4. Podaci o odloženim količinama komunalnog otpada na odlagalištu Mojanka-STR.18.
5. Tablica 5. Obuhvat urbanog područja u skladu s metodologijom MRRFEU-STR.19
6. Tablica 6. Pokazatelj sustava stanovništva Grada Sinja prema spolu i dobi 2001. i 2011. Godine-STR.22
7. Tablica 7. Broj stanovnika i njihova gustoća po naseljima grada Sinja-STR.23
8. Tablica 8. Broj novorođene djece u Sinju 2010.-2014.-STR.24
9. Tablica 9. Opseg djelatnosti osnovnih škola na području grada Sinja (Prijedlog odluke o kriterijima, mjerilima i načinu financiranja materijalnih i financijskih rashoda osnovnih škola Splitsko-dalmatinske županije u 2015. godini; 10. ožujka 2015.)-STR.26
10. Tablica 10. Rang lista prvih deset poduzetnika grada Sinja po ukupnom prihodu u 2014. Godini-STR.28
11. Tablica 11. Izvoz i uvoz grada Sinja u USD-STR.29
12. Tablica 12. Rang lista prvih deset poduzeća grada Sinja po prihodima od izvoza u 2014.godini-STR.30
13. Tablica 13. Udruge na prostoru Grada Sinja po područjima-STR.41
1. Slika 1. Topografski položaj naselja unutar Grada Sinja-STR.20

SAŽETAK:

Svrha ovog rada je ukazati na trenutno stanje grada Sinja te mogućnosti daljnjeg razvoja grada. Grad ima povoljan položaj, ugodnu klimu i obilje vode, što daje mogućnosti za veliki i bolji razvoj. Brojna zbivanja, poglavito Domovinski rat, usporila su razvoj i napredak grada, a veliki problem stvara i nedostatak radnih mjesta, posebno za mlade školovane ljude. Svoj razvoj treba što više temeljiti na razvoju turizma i nastojati poboljšati kvalitetu življenja, kako bi stanovništvo ostalo u gradu.

Grad Sinj ulaže velike napore da se od Sinja napravi financijsko središte cijele pokrajine i da se privuku investitori koji bi zaposlili veći broj ljudi i popravili ekonomsku sliku grada Sinja. Tom prilikom izrađene studije su pokazale, da je područje grada Sinja idealno za razvoj industrije, poljoprivrede, prometa i turizma. Osim toga, promocija Sinjske Alke i Velike Gospe privlači sve veći broj turista, pa se shodno tome grad sve više okreće i turizmu. Također, Sinj je prepoznao priliku financiranja određenih projekata sredstvima iz EU fondova koju pruža Europska unija svojim zemljama članicama te je 2015. godine dobio sredstva za sveobuhvatan projekt „Sinj u sridu“. Među osnovnim ciljevima grada jest nastavak poboljšanja pozitivne poduzetničke klime u Sinju.

Ključne riječi: Sinj, razvoj, turizam, stanovništvo

SUMMARY:

The purpose of this paper is to show the current status of Sinj and the possibility of further development of the city. The city has a convenient location, comfortable climate and abundance of water, which gives the possibility for a large and increasing development. Numerous events, especially War, slowed the development and progress of the city and the big problem is a lack of jobs, especially for young educated people. Its development should be more based on the development of tourism and strive to improve the quality of life, so that the population remained in the city.

The city of Sinj strives to make Sinj a financial center of the entire province and to attract investors who would employ more people and improve the economic image of Sinj. On this occasion, studies have shown that the area of the city of Sinj is ideal for the development of industry, agriculture, transport and tourism. In addition, the promotion of Sinjska Alka and

the Velika Gospa are attracted by the increasing number of tourists, so accordingly the city is increasingly turning to tourism. Also, Sinj has recognized the opportunity to finance certain projects from EU funds provided by the European Union to its member states and in 2015 will receive funds for a comprehensive project called „Sonno“. One of the basic aim of the city is the continuation of the positive entrepreneurial climate in Sinj.

Key words: Sinj, development, tourism, population